

TOOLKIT PEPA

**Pedagogisch
partnerschap & toolkit**

**Zorg-
professionals**

**Onderwijs-
professionals**

**Ondersteuningsroute
Bewegen en Motoriek (OBM)**

De toolkit Pedagogisch Partnerschap in bewegen ondersteunt onderwijs- en zorgprofessionals in het vormgeven van het partnerschap rondom bewegen op school en thuis met ouders

Pedagogisch partnerschap & toolkit

In deze toolkit is informatie te vinden over de rollen van de professionals in dit proces. De toolkit bevat tips en achtergrondinformatie over partnerschap, bewegen en ouderbetrokkenheid. Via de tabjes (knoppen) aan de bovenzijde kan je direct naar de hoofdstukken waar je informatie kan vinden over dat onderwerp. We wensen je veel plezier met het gebruik van de toolkit.

 Pedagogisch partnerschap & toolkit Onderwijsprofessionals Zorgprofessionals Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Samenwerken aan een gezonde ontwikkeling van kinderen

Introductie scans

Samenwerken aan een gezonde ontwikkeling van kinderen

In groep 3 van elke Amsterdamse basisschool zitten gemiddeld vijf leerlingen die achterlopen in de ontwikkeling van motorische vaardigheden. Hierdoor ervaren zij problemen tijdens de gymles, maar ook in de pauzes op het schoolplein en in hun vrije tijd bij de sportvereniging. Meedoen is voor kinderen essentieel en heeft effect tot in de volwassenheid.

In Amsterdam sinds 2014 de ontwikkeling van motoriek en bewegen gevolgd (lectoraat BIOS, Hogeschool van Amsterdam). Uit dat onderzoek weten we dat 15% van de basisschoolkinderen een motorische achterstand heeft, 9% een matige en 6% een ernstige achterstand. De Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM) is ontwikkeld om kinderen met een motorische achterstand extra aanbod en zorg te bieden en zo de achterstand om te buigen naar een leeftijdsconforme motorische ontwikkeling. Daarbij zijn verschillende professionals betrokken: de vakleerkracht bewegingsonderwijs, de groepsleerkracht, de intern begeleider, de jeugdarts/schoolverpleegkundige en de kinderfysio-, ergo- en oefentherapeut (hierna te noemen: kindtherapeut). Kijk voor de werking van de OBM [dit filmpje \(Lectoraat BIOS, Hogeschool van Amsterdam\)](#).

 Ontwikkeling van kinderen Pedagogisch partnerschap **Doe de scan!**

Bekijk de verschillende scans

Scan starten

Ontwikkeling van kinderen

Kinderen in de basisschoolleeftijd ontwikkelen zich grillig. Het ene kind ontwikkelt zich sneller dan het andere.

Persoonlijke factoren in het kind zijn van invloed, maar ook de sociale, fysieke en digitale omgeving blijkt belangrijk (factsheet Pedagogische basis, NJI). De ontwikkeling van een kind is dus een interactief proces met de omgeving waarin het opgroeit. Daarom is het gedrag dat kinderen zien, ervaren en uitproberen een ingang om verandering te creëren.

De motorische ontwikkeling van kinderen is, naast de andere ontwikkelingsgebieden, ook een belangrijke voorwaarde om vaardigheden te leren. In een kleuterklas moet je bijvoorbeeld zelf je veters kunnen strikken, je jas kunnen dichtdoen of samen buiten kunnen spelen. Voorwaarden voor het kunnen uitvoeren van deze dagelijkse activiteiten is een gezonde motorische ontwikkeling. Voor meer informatie kan je [deze flyer](#) lezen.

▶ **Ontwikkeling van kinderen**

▶ Pedagogisch partnerschap

▶ **Doe de scan!**

Bekijk de verschillende scans

Scan starten ▶

Pedagogisch partnerschap

School en ouders zijn samen verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een kind. Zij zijn daarmee de belangrijkste actoren in het pedagogisch partnerschap.

Pedagogisch partnerschap is een proces waarin de betrokkenen er op uit zijn om elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling het kind te bevorderen ([NJI, 2017](#))

Kenmerken van een goed partnerschap zijn transparante samenwerking en duidelijke communicatie tussen ouders en school over de ontwikkeling van het kind. Als het partnerschap

minder goed is, is er bij beide partijen minder betrokkenheid bij het proces op school of thuis. Het kan zijn dat de groepsleerkracht niet alles van het kind in beeld heeft, en vaak geldt dat ook voor de ouders. Afspraken tussen beide partijen zijn moeilijker te maken of op te volgen. Het is dan aan de school en haar professionals om te investeren in de relatie met ouders om de ouderbetrokkenheid te vergroten.

Als het gaat over de motorische ontwikkeling van kinderen is het belangrijk dat er wederzijds begrip is over keuzes thuis en op school. Het werkt stimulerend als ouders en professionals het aanbod thuis en op school samen creëren en afstemmen. Ouders en professionals zien het kind spelen en bewegen in verschillende omgevingen: de

vakleerkracht bewegingsonderwijs in zijn lessen en op het schoolplein, groepsleerkrachten in de klas en in de pauzes en ouders zien het spelen en bewegen thuis. In het partnerschap delen zij deze informatie en stemmen zij af hoe zij het kind in die verschillende omgevingen consequent gaan begeleiden.

Een succesvol *partnerschap* vraagt om wederzijds respect en gelijkwaardigheid.

- Ontwikkeling van kinderen
- **Pedagogisch partnerschap**

- **Doe de scan!**
Bekijk de verschillende scans

Scan starten

Introductie scans

Er bestaan verschillende vragenlijsten en scans die helpen om een beeld te krijgen van relevante onderwerpen. We verdelen ze in drie thema's: pedagogisch partnerschap en samenwerken; bewegen en sport; en omgeving.

We raden aan om eerst het partnerschap met ouders in kaart te brengen, omdat dit de basis is van een goede samenwerking. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld het document "Betrekken van ouders" van [Educationlab](#) of de toolkit "[Hoe-werk-ik-aan-partnerschap-tussen-school-en-ouders](#)" van het Nji. Daarna kan je verder gaan met het in beeld brengen van het thema bewegen en sport binnen je schoolorganisatie. Daarbij betrek je de mogelijkheden van de omgeving.

We raden aan om dit te doen met alle betrokkenen in de school (inclusief ouders) en daarbuiten (buurt en wijkorganisaties) (Clifford et al, 2023). Zo krijg je een gedetailleerd beeld.

▶ Overzicht vragenlijsten en scans

▶ **Doe de scan!**
Bekijk de verschillende scans

Scan starten ▶

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Samenwerken aan een gezonde ontwikkeling van kinderen

Introductie scans

Overzicht vragenlijsten en scans

 [Overzicht vragenlijsten en scans](#)

Pedagogisch partnerschap

1. Scan Ouderbetrokkenheid (Peter de Vries, 2020)
2. Quickscan “samenwerken met ouders in het basisonderwijs” (Mariette Lusse, 2016)

Bewegen en sport

1. Themascan Bewegen en sport primair onderwijs (Gezonde school)
2. Sport en beweegscan, 3e herziene editie (NISB)
3. Healthy schools checklist (Engelstalig) (WAHSP)

Omgeving

1. Schoolplein-scan (Kenniscentrum Sport en bewegen)
2. De Leefplekmeter, Gezond in... (Pharos)

Onderwijsprofessionals

In de toolkit PePa hebben we verschillende rollen uitgewerkt om de samenwerking met ouders en zorgprofessionals te verduidelijken. Per rol is meer informatie te vinden over partnerschap in bewegen, en er zijn tips en voorbeelden. Dit geeft inzicht in ieders rol in dit proces van partnerschap rondom bewegen.

School en ouders zijn samen verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een kind. Zij zijn daarmee de belangrijkste actoren in het pedagogisch partnerschap. Pedagogisch partnerschap is een proces waarin de betrokkenen er op uit zijn om elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van het kind te bevorderen (NJI, 2017).

Kenmerken van een goed partnerschap zijn transparante samenwerking en duidelijke communicatie tussen ouders en school over de ontwikkeling van het kind. Als het partnerschap minder goed is, is er bij beide partijen minder betrokkenheid bij het proces op school of thuis. Het kan zijn dat de groepsleerkracht niet alles van het kind in beeld heeft, en vaak geldt dat ook voor de ouders. Afspraken tussen beide partijen zijn moeilijker te maken of op te volgen. Het is dan aan de school en haar professionals om te investeren in de relatie met ouders om de ouderbetrokkenheid te vergroten.

Als het gaat over de motorische ontwikkeling van kinderen is het belangrijk dat er wederzijds begrip is over keuzes thuis en op school. Het werkt stimulerend als ouders en professionals het aanbod thuis en op school samen creëren en afstemmen.

Ouders en professionals zien het kind spelen en bewegen in verschillende omgevingen: de vakleerkracht bewegingsonderwijs in zijn lessen en op

het schoolplein, groepsleerkrachten in de klas en in de pauzes en ouders zien het spelen en bewegen thuis. Wanneer zij deze informatie delen en afstemmen hoe zij het kind in die verschillende omgevingen consequent gaan begeleiden, is het partnerschap succesvol.

Vakleerkracht bewegingsonderwijs

Als vakleerkracht bewegingsonderwijs is je belangrijkste opdracht om kinderen breed te introduceren in de bewegingscultuur, goed te leren bewegen en samen met anderen te bewegen.

Dat betekent dat je kwalitatief goed bewegingsonderwijs aanbiedt. Ook breng je in kaart wat de motorische vaardigheden van de leerlingen zijn en ben je ambassadeur van bewegen in en om school (beroepsprofiel LO/ visie ALO Amsterdam).

Als de motorische ontwikkeling van kinderen niet volgens plan verloopt, heeft de school een zorgplicht in het kader van passend onderwijs. De [Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek \(OBM\)](#) geeft stap voor stap aan welke acties je dan onderneemt. Dit is voor de vakleerkracht bewegingsonderwijs het moment om in contact te komen met ouders. Na overleg met de groepsleerkracht en de intern begeleider om een compleet beeld te krijgen, worden de ouders/verzorgers van het kind uitgenodigd voor een gesprek. Daarin kijken zij met elkaar hoe zij de motorische achterstand weg kunnen werken.

- ▶ Ouderbetrokkenheid
- ▶ Communicatie
- ▶ Doorgaande begeleiding

Ouderbetrokkenheid

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de betrokkenheid van ouders veel kan bijdragen aan het verkleinen van leerachterstand (Smith et al, 2019).

Je voert een gesprek er achter te komen of er thuis ook een vraag is op het gebied van bewegen en motoriek: heeft het kind last van motorische beperkingen in het dagelijks functioneren? Op basis daarvan kun je extra ondersteuning aanvragen in de vorm van extra beweegaanbod of doorverwijzing naar de jeugdarts.

Uit eerder onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam blijkt dat de ouders van kinderen met een motorische achterstand niet altijd goed op de hoogte zijn van de achterstand. Ze hebben toestemming gegeven voor

deelname aan Gym+, maar weten eigenlijk niet waarom (SAMBO, 2019).

Ook blijkt dat ouders en onderwijs- en zorgprofessionals hetzelfde denken over het belang van bewegen, maar dat onderwijsprofessionals aannemen dat de ouders dit niet belangrijk vinden. Hieruit blijkt een gebrek aan communicatie tussen alle betrokkenen en dat de relatie tussen ouders en leerkrachten versterkt kan worden.

Bekijk [deze video](#) waarin wordt uitgelegd waarom ouderbetrokkenheid zo belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind (NRO, 2022)

- ▶ **Ouderbetrokkenheid**
- ▶ Communicatie
- ▶ Doorgaande begeleiding

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Vakleerkracht bewegingsonderwijs

Groepsleerkracht

Intern begeleider

Directie

Voorbeeld:

“Vakleerkracht bewegingsonderwijs sluit aan bij algemene ouderinformatiebijeenkomst voor de ouders van groep 3.”

Tom is vakleerkracht bewegingsonderwijs op een basisschool in Amsterdam, samen met het onderwijsteam, de directie en intern begeleider. Samen hebben zij in de afgelopen jaren de Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek geïmplementeerd in de school. Tom meet alle kinderen van groep 3 en heeft met de intern begeleider overleg over de scores van de kinderen die opvallen. Samen nodigen zij ouders uit voor een gesprek over het advies en de concrete activiteiten en acties.

Tom heeft de indruk dat ouders tevreden zijn over het proces en de acties. Hij wil graag de informatie over het belang van bewegen voor alle kinderen mee naar voren brengen. Hij wil dit verbinden aan de algemene informatie over andere ontwikkelingsgebieden en vaardigheden van kinderen in de school. Hij besluit samen met de groepsleerkrachten dat hij een korte presentatie geeft op het moment dat ouders op school

komen. De ouders van kinderen die starten in groep 3 hebben een informatiemoment. Dit wordt over het algemeen door alle ouders bezocht. Tom besluit dat dit het moment is om de ouders te zien en te spreken. Door zo contact te leggen zorgt hij dat ouders hem kennen en weten wat hij doet.

Hij maakt een presentatie met maximaal vijf dia's waarbij hij zich beperkt tot de introductie van zichzelf, de introductie en focus van de gymlessen voor groep 3, het extra beweegaanbod in de pauzes en beweegtussendoortjes. Hij legt uit waarom bewegen belangrijk is voor de gehele ontwikkeling van het kind op school en thuis. Ook legt hij kort uit hoe het screenen van de kinderen in het jaar plaatsvindt en wanneer hij ouders informeert. Hij probeert rekening te houden met alle ouders en kiest daarom voor eenvoudige termen op de dia's en gebruikt veel plaatjes.

- **Ouderbetrokkenheid**
- Communicatie
- Doorgaande begeleiding

Voorbeeld van de PowerPoint

Na de informatiebijeenkomst is Tom beschikbaar voor vragen. Hij merkt dat er vooral vragen komen over de screening van de kinderen en wat er met de data gebeurt. Door deze eerste opzet merkt hij dat er behoefte is aan een duidelijke uitleg van het proces van de OBM en dat elke ouder een andere informatiebehoefte heeft.

Voor meer inzicht in ouderbetrokkenheid, doe de [Scan Ouderbetrokkenheid \(de Vries, 2020\)](#) en voor tips om ouderbetrokkenheid te vergroten, zie document [Betrekken van ouders](#) (EducationLab, 2021) en [Praktijkaart 1, Contact met ouders-Ouderbetrokkenheid \(Educationlab, 2021\)](#)

Communicatie

Om een kind met een motorische achterstand goed te ondersteunen, is het belangrijk dat je een goede relatie opbouwt met de ouders. Door op een gelijkwaardige manier samen te werken, kun je samen een plan maken. We adviseren om alle ouders vanaf groep 3 goed te informeren over het beleid van de school als het gaat over het stimuleren van bewegen en motoriek.

Vakleerkrachten bewegingsonderwijs hebben doorgaans niet veel contact met ouders. Het betrekken van ouders bij de motorische ontwikkeling van hun kind kan daardoor

wat spannend zijn. Hulpvragen die veel vakleerkrachten bewegingsonderwijs hebben, zijn: hoe kom ik in contact met ouders, en hoe breng ik de boodschap over?

In de praktijk blijken er overtuigingen en misverstanden te bestaan die vanzelfsprekend contact tussen ouders en onderwijs- en zorgprofessionals in de weg staan. Ouders missen het contact met de vakleerkracht bewegingsonderwijs. Ze zien hem of haar eigenlijk nooit en denken alleen aan de kinderfysiotherapeut als je ze vraagt wie op school de deskundige is als het over motoriek gaat. Vakleerkrachten bewegingsonderwijs denken dat ouders niet weten wat het belang van bewegen is.

- Ouderbetrokkenheid
- **Communicatie**
- Doorgaande begeleiding

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Vakleerkracht bewegingsonderwijs

Groepsleerkracht

Intern begeleider

Directie

Om in contact te komen met ouders kan de vakleerkracht bewegingsonderwijs via de intern begeleider een ingang vinden. Koffieochtenden en een ouderavond waar het thema bewegen op de agenda staat, zijn ook manieren om in contact te komen met ouders. Simpel maar effectief is verder om regelmatig op het schoolplein te staan. Dat zorgt voor herkenning en erkenning. Ook posters ophangen in de school kan helpen om ouders goed te informeren. Het is vooral van belang dat ouders weten dat de vakleerkracht bewegingsonderwijs aanspreekbaar is op bewegen en motoriek.

Ook gebruik maken van derde (sportmakelaar) of andere externe partijen is van belang voor de verbetering van de bewegingsmogelijkheden van het kind om de motorische ontwikkeling te verbeteren.

Tips voor het houden van oudergesprek:

- Ga open, nieuwsgierig en transparant het gesprek in. Vertel wat het doel van het gesprek is.
- Wissel observaties uit met elkaar: "Ik zie dit in de gymles, zien jullie dat ook in de vrije tijd?"
- Sluit af met: "Laten we kijken waar we samen meer aan kunnen werken." (Denk o.a. aan aanbod doen waar mogelijk is voor extra sporten of beweging)
- Belangrijk is praktische hulp aan te kunnen bieden (doorverwijzen naar derde.)

- ▶ Ouderbetrokkenheid
- ▶ **Communicatie**
- ▶ Doorgaande begeleiding

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Vakleerkracht bewegingsonderwijs

Groepsleerkracht

Intern begeleider

Directie

Een vertrouwensband opbouwen met ouders is belangrijk voor de vakleerkracht bewegingsonderwijs, zodat ouders geen drempel ondervinden om contact op te nemen. Veel vakleerkrachten bewegingsonderwijs gebruiken het schoolcommunicatiesysteem (zoals Parro, Parnassys of Social Schools) als manier om te communiceren met ouders.

 Tip

De gesprekken met ouders en gesprekken tussen intern begeleider en vakleerkracht bewegingsonderwijs als actie in de jaarkalender van school opnemen.

Voor meer informatie over communicatie met ouders, doe de [scan Ouderbetrokkenheid \(de Vries, 2020\)](#), gebruik de [gereedschapskist "Checklist Oudercontact" \(HR, 2016\)](#) en lees de [praktijkkartaart "contact met ouders" \(EducationLab, 2021\)](#).

Ook is er een e-learning beschikbaar over typen ouders en hoe hier als professional mee om te gaan (<https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/producten/e-learning-typen-ouders-in-gesprek-over-sport-en-bewegen/>).

- Ouderbetrokkenheid
- **Communicatie**
- Doorgaande begeleiding

Doorgaande begeleiding

Vervolgens is het belangrijk om in contact te blijven met ouders, regelmatig een terugkoppeling te geven of te informeren hoe het nu gaat met de (motorische) ontwikkeling van het kind. De Gym+-momenten zijn hier geschikt voor, net als de momenten na toepassing van de vier vaardigheden test (4S-test) voor de herfstvakantie en rond de meivakantie.

In de contactmomenten met de ouders kun je samen met hen bedenken wat voor activiteiten zij met hun kind kunnen doen. Stel eenvoudige activiteiten en spelend bewegen voor en laat ouders kiezen en aangeven wat zij en hun kind leuk vinden om te doen. Laat 'plezier' het uitgangspunt zijn.

Tips

- Zet een workshop op waarin je ouders leert hoe ze de beweegactiviteiten thuis kunnen uitvoeren en plezier kunnen hebben in bewegen.
- Organiseer een open gymles, zodat ouders kunnen kijken hoe een gymles is opgebouwd en hoe hun kind beweegt. Laat ouders meedoen met hun kind; samen een uitdagende opdracht aangaan bijvoorbeeld.

Advies

- Zoek als vakleerkracht bewegingsonderwijs ook regelmatig de samenwerking met de kinderfysiotherapeut. Jullie kunnen van elkaar leren en elkaar tips geven vanuit jullie vakkennis en vanuit je observaties van individuele kinderen.
- Zorg dat er contact wordt gemaakt met sportmakelaar in de buurt. De sportmakelaar kan meerdere onderdelen aanbieden voor verbetering van sport aanbod (o.a. interviews van kinderen om hun behoefte met betrekking tot sport/bewegen in kaart te brengen).

- ▶ Ouderbetrokkenheid
- ▶ Communicatie
- ▶ **Doorgaande begeleiding**

Groepsleerkracht

Groepsleerkrachten binnen het primair onderwijs zijn elke dag bezig in hun klas met brede ontwikkeling van kinderen. Zij kennen de ouders van de kinderen vaak het beste van alle onderwijsprofessionals, kunnen het makkelijkste contact leggen, hebben vaak een vertrouwensband met ouders en kunnen inschatten op welke manier ouders het beste te betrekken zijn bij het proces.

Groepsleerkrachten zijn vaak aanwezig wanneer kinderen bewegen tijdens activiteiten in de klas en op het schoolplein. Wanneer de ontwikkeling van motoriek niet vanzelf of opvallend verloopt, ziet de groepsleerkracht dat dan ook als eerste. Beweegtussendoortjes tijdens de lessen en het stimuleren van deelname aan naschoolse sport- en beweegactiviteiten zijn voorbeelden van wat de groepsleerkracht kan doen. De vakleerkracht bewegingsonderwijs, de intern begeleider en de zorgprofessional kunnen hun interventies het beste afstemmen met groepsleerkrachten.

In het pedagogisch partnerschap rondom bewegen zijn groepsleerkrachten daarom een onmisbare schakel tussen vakleerkracht(en) bewegingsonderwijs, schoolorganisatie en ouders.

▶ Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid

Het vergroten van ouderbetrokkenheid levert gemiddeld een leerwinst van twee tot drie maanden op (Education Endowment Foundation, 2020). Dat maakt ouderbetrokkenheid een krachtig instrument om leerachterstanden terug te dringen. Dit geldt zowel voor de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden bij jonge kinderen, als voor het aanleren van non-cognitieve (sociale) vaardigheden bij oudere kinderen (Anderson & Minke, 2007, Hoover-Dempsey et al, 2005, Mapp & Kuttner, 2013).

Onder ouderbetrokkenheid verstaan we activiteiten van ouders thuis en op school ter ondersteuning van het leren van hun kind. Door deze betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kinderen kunnen scholen hun invloed substantieel verbreden.

De publicatie van EducationLab (2021) noemt drie basisingrediënten van de integrale aanpak om ouderbetrokkenheid te verhogen.

1. Opbouwen van een duurzame en gelijkwaardige relatie met ouders

Voor ouders zijn de groepsleerkrachten het “gezicht” van de school. Zij vormen een natuurlijke verbinding tussen de school enerzijds en ouders en kinderen anderzijds. De groepsleerkrachten bouwen hun relatie op door informele momenten (bijvoorbeeld door contact bij de inloop in de ochtend) en formele momenten (oudergesprekken) afwisselend in te zetten. Op deze manier is elke ouder in beeld van de groepsleerkracht.

- ▶ **1. Opbouwen relatie met ouders**
- ▶ 2. Communiceren met ouders
- ▶ 3. Intensieve aanpak

Het voeren van gesprekken op formele momenten, bijvoorbeeld 10-minutengesprekken, is effectiever wanneer de ouders en groepsleerkracht elkaar kennen.

Essentieel om een relatie op te bouwen is vertrouwen in elkaar. Ouders geven aan dat leerkrachten waar zij een goede relatie mee hebben een aantal dingen goed doen:

- a. Luisteren:** het luisteren naar het verhaal van ouders.
- b. Vragen stellen:** het laten zien en voelen van oprechte interesse in de ouder.
- c. Kennis hebben over hun kind:** leerkrachten laten zien dat ze het kind kennen.
- d** Praktisch aanbod kunnen doen waar nodig.

2. Communiceren met ouders over hoe ze hun kinderen kunnen ondersteunen

Groepsleerkrachten gebruiken verschillende vormen van communicatie met ouders: e-mail, schoolcommunicatiesystemen (zoals Parro, Social Schools en Parnassys), mondeling en communicatieapps zoals Whatsapp.

Het is belangrijk dat de groepsleerkracht verschillende manieren van communicatie hanteert, omdat je daarmee zo goed mogelijk kan aansluiten bij wensen en behoeftes van ouders. Dit is het meest inclusief.

Verschillende vormen van communicatie, mondeling, schriftelijk, fysiek (papier) of digitaal, hebben voor- en nadelen. Weeg deze af samen met ouders in je groep.

- ▶ 1. Opbouwen relatie met ouders
- ▶ **2. Communiceren met ouders**
- ▶ 3. Intensieve aanpak

Tip

organiseer een startbijeenkomst in je klas waar je de lijn met ouders bespreekt en geef duidelijk aan welke voor- en nadelen er zijn van de keuzes.

Belangrijkste voorwaarden in communicatie zijn duidelijkheid en een open houding (NJI, 2024). Daarnaast is het aan te raden om een individueel *startgesprek* te voeren met ouders aan het begin van het schooljaar. Op deze manier leren ouders en groepsleerkrachten elkaar meteen kennen en kan de communicatiebehoefte worden afgestemd (Wij-Leren.nl, 2024).

Ook is er een e-learning beschikbaar over typen ouders en hoe hier als professional mee om te gaan (<https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/producten/e-learning-typen-ouders-in-gesprek-over-sport-en-bewegen/>).

3. Intensieve aanpak: huisbezoeken en trainingsprogramma's voor oudercommunicatie

Groepsleerkrachten hebben de zorg over de brede ontwikkeling van het kind in hun klas. De ontwikkeling van het bewegen van het kind is daarvan een onderdeel, maar staat niet vaak bovenaan het lijstje van de leerkracht om te bespreken met de ouders. De intern begeleider en de vakleerkracht bewegingsonderwijs zullen hierin vaak het initiatief moeten nemen.

Aangezien de groepsleerkracht een relatie met de ouders heeft, is hij de aangewezen persoon om in

- ▶ 1. Opbouwen relatie met ouders
- ▶ 2. Communiceren met ouders
- ▶ **3. Intensieve aanpak**

gesprek te gaan over bewegen. Indien nodig kan hij een intensieve aanpak voorstellen, en daarmee de intern begeleider, vakleerkracht bewegingsonderwijs en/of andere professionals introduceren bij de ouders. Een gezamenlijk gesprek of huisbezoek is zeker aan te raden. Mocht een intensieve aanpak nodig zijn, zullen er vanuit de Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek ook een jeugdarts en een zorgprofessional aansluiten om dit proces van het kind goed te begeleiden.

De vakleerkracht en de intern begeleider coördineren het plan.

Intern begeleider

De intern begeleider of zorgcoördinator is verantwoordelijk voor het organiseren van externe ondersteuning voor leerlingen met speciale behoeften. Hij of zij vormt het schakelpunt tussen externe zorgprofessionals en leerkrachten. Ook is de intern begeleider het aanspreekpunt voor ouders van kinderen met speciale behoeftes.

Onder de zorgplicht van scholen valt ook motorische ontwikkeling van kinderen. Dit is het terrein van de vakleerkracht bewegingsonderwijs. Wanneer er een motorische achterstand is gesignaleerd, doet de intern begeleider er goed aan om de vakleerkracht bewegingsonderwijs te betrekken. De input van de vakleerkracht bewegingsonderwijs helpt om ouders goed te informeren over motoriek en bewegen. De intern begeleider kan de vakleerkracht bewegingsonderwijs ondersteunen in het contact met de ouders.

- ▶ Ouderbetrokkenheid
- ▶ Communicatie
- ▶ Doorgaande begeleiding

Ouderbetrokkenheid

Als kinderen via het stoplichtmodel oranje scoren, overlegt de intern begeleider met de groepsleerkracht en de vakleerkracht bewegingsonderwijs. Centraal staat de vraag of het kind last heeft van de motorische achterstand. Wat zie je in de klas, op het schoolplein en in de gymles?

Vervolgens neemt de intern begeleider contact op met de ouders. De intern begeleider checkt of zij zich herkennen in het beeld. Daarna bespreekt de intern begeleider met hen welke ondersteuning het beste past. Voor kinderen met een oranje score is dat extra beweegaanbod in de vorm van Motorische Remedial Teaching (MRT) of Gym+. Beide aanpakken

kenmerken zich door in kleine groepjes te werken aan verbetering van de motoriek. Daarbij is veel ruimte voor plezier, positieve benadering, succesbeleving en individuele aandacht in kleine groepen, maximaal 14 kinderen (bij Gym+). Ook worden ouders gevraagd thuis meer te bewegen.

Bij kinderen met een rode score is het van belang dat ouders toestemming even voor een consult bij de jeugdarts die aan de school verbonden is. Deze jeugdarts heeft toegang tot het (medische) dossier van het kind en onderzoekt of er sprake is van een motorisch probleem of dat er een andere onderliggende oorzaak is. Verwijzing in het eerste

geval is naar een kinderfysiotherapeut en in het tweede geval naar een kinderarts in het ziekenhuis. In de meeste gevallen wordt doorverwezen naar een kinderfysiotherapeut die individueel met het kind aan de slag gaat. De intern begeleider is degene die de jeugdarts inschakelt door middel van een S11-formulier. Als er sprake is van een behandeltraject bij een kinderfysiotherapeut is de intern begeleider aanspreekpunt voor het bespreken van de voortgang.

- **Ouderbetrokkenheid**
- Communicatie
- Doorgaande begeleiding

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Vakleerkracht bewegingsonderwijs

Groepsleerkracht

Intern begeleider

Directie

Communicatie

Het blijkt niet altijd makkelijk om ouders goed te betrekken bij de OBM. In contact komen vergt soms een lange adem. Intern begeleiders geven aan dat een eerste gesprek vaak wel makkelijk tot stand komt. Daarna is het lastiger om in contact te blijven. Negen van de tien kinderen die uitvallen op motoriek zijn al in beeld bij de intern begeleider voor andere zorg. Ouders geven dan prioriteit aan het oplossen van die andere problemen.

Het is bovendien best lastig voor ouders om te horen dat er iets 'mis' is met hun kind. Het gesprek vergt dan ook een zorgvuldige aanpak. De boodschap moet zijn: we hebben een motorische achterstand gesignaleerd; daar willen we graag meer daarover weten en samen kijken naar een oplossing.

- Ouderbetrokkenheid
- **Communicatie**
- Doorgaande begeleiding

Doorgaande begeleiding

De intern begeleider is de 'spin in het web' als het gaat om zorg voor een leerling en specifiek de motorische ontwikkeling. Hierbij is de samenwerking met de vakleerkracht bewegingsonderwijs zeer aan te raden. Beide professionals kunnen van elkaar leren. Het is bijvoorbeeld goed te weten voor de vakleerkracht bewegingsonderwijs waar de kinderfysiotherapeut met het kind aan werkt, zodat deze dit ook in de gymles kan aanbieden.

Wanneer er een bredere vraag is rondom de opvoeding van het kind, de begeleiding van het kind enzovoort, dan kan de intern begeleider altijd doorverwijzen naar andere instanties binnen de zorg of via programma's van de gemeente zoals Triple-P.

Soms is het noodzakelijk om eerst andere problematiek (armoede, huisvesting, veiligheid) op te lossen voordat het bewegen een plek kan krijgen in het leven van ouders en kinderen.

Omdat de intern begeleider de zorg rondom hun kind begeleidt en vormgeeft, hebben ouders vaak vertrouwen in deze persoon.

- Ouderbetrokkenheid
- Communicatie
- **Doorgaande begeleiding**

Directie

Het management in een school kan directe invloed hebben op het pedagogisch partnerschap tussen ouders en onderwijsprofessionals. Het formuleren van een duidelijke visie en missie op het partnerschap helpt om heldere afspraken te maken.

De ontwikkeling van bewegen voor alle kinderen binnen de school is in beeld bij de vakleerkracht bewegingsonderwijs, de intern begeleider en de groepsleerkracht. Het is belangrijk om helder te maken hoe deze disciplines samenwerken, wie zorg draagt voor welke taken en op welke manier er samenwerking plaatsvindt met ouders.

Uit onderzoek blijkt dat een hoge mate van ouderbetrokkenheid in het onderwijs bijdraagt aan positieve schoolresultaten, de brede ontwikkeling van kinderen en tevreden onderwijsprofessionals

en ouders. Het fundament voor het opzetten van ouderbetrokkenheid is de grondhouding van alle betrokkenen. Deze grondhouding kenmerkt zich door:

- Open houding (zonder oordelen)
- Luisteren
- Positieve communicatie

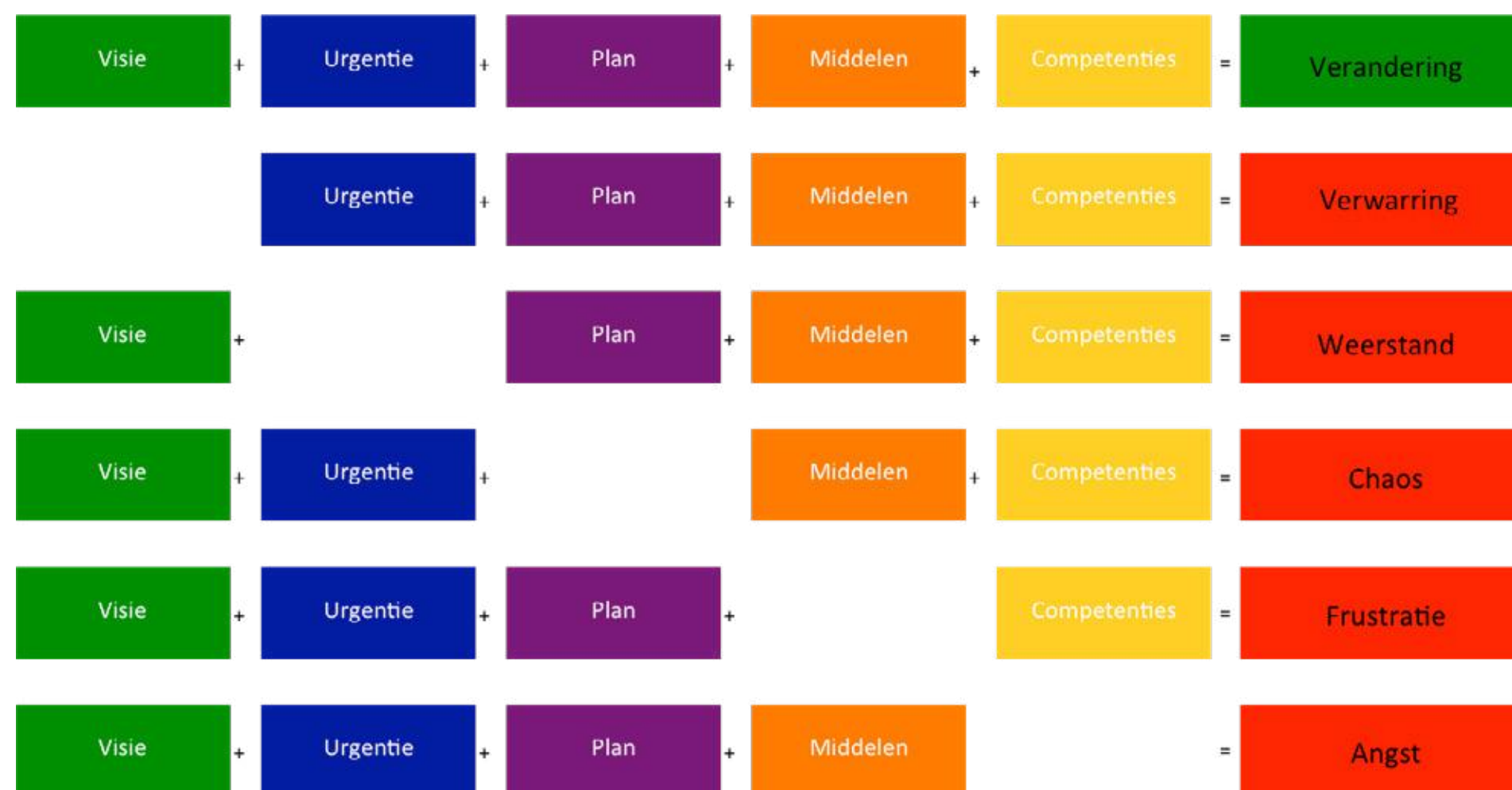
De scan Ouderbetrokkenheid geeft een beeld van de mate van ouderbetrokkenheid binnen de school. Het is belangrijk om dit met alle betrokkenen in de school te doen.

Vervolgens is het zaak de resultaten met elkaar te delen en een plan op te stellen met concrete doelen, acties en verantwoordelijken. In de achtergrondinformatie van deze toolkit vind je werkbladen om deze stappen binnen de organisatie vast te leggen en het proces te structureren.

Verandering binnen de organisatie van de school
Bij het verbeteren van ouderbetrokkenheid bij het bewegen op school en thuis kan een model van organisatieverandering ondersteunend zijn. Het bekende en onderzochte model van Knoster (1991) benoemt vijf voorwaarden voor verandering: visie, belang, plan, middelen en competenties. Ontbreekt er een voorwaarde, dan leidt dat tot ongewenste situaties.

Visie: gedragen visie op bewegen

De vakleerkracht bewegingsonderwijs moet niet de enige persoon op school zijn die ervoor gaat. Op de scholen waar er veel aandacht is voor sport en bewegen is er sprake van steun vanuit het management, de professionals in de school en andere direct betrokkenen. De professionals binnen de onderwijsorganisatie hechten belang aan een duidelijke visie van de organisatie in brede zin. Bovendien blijkt dat scholen waar bewegen expliciet een plek heeft in de visie, alle professionals bewuster zijn van het belang van bewegen.

Belang: eigen en gedeeld belang

Het belang van de verschillende professionals die bij de Ondersteuningsroute betrokken zijn kan verschillen. Het belang van de vakleerkracht bewegingsonderwijs is dat elk kind ondersteuning krijgt in de motorische ontwikkeling.

Tips

- Neem bewegen op in de visie van de school over de ontwikkeling van het kind (brede ontwikkeling/gezonde ontwikkeling).
- Geef professionals de ruimte om een rol te pakken, ondersteun plannen, "ja, mits" in plaats van "ja, maar".
- Zet een boegbeeld in om alle onderwijsprofessionals te stimuleren en het team te inspireren.
- Wees zichtbaar en een voorbeeld wanneer het gaat om bewegen in de school (rolmodel).
- Zorg dat andere partijen los van school betrokken zijn bij de ontwikkeling van het kind (creëren van netwerk).

Het belang van de intern begeleider is dat hij/zij zich ook moet richten op andere thema's dan de motorische ontwikkeling. Het is goed om in de gaten te hebben welke belangen er spelen in een team, zodat gekeken kan worden naar het gedeelde belang: een passende ondersteuning van het kind met een motorische achterstand.

Plan & middelen: hoe concreter, hoe beter

Deze twee onderdelen bevatten samen de vertaling van de visie en het belang naar concrete acties. Het vrijmaken van middelen (tijd en financiën) is essentieel om de visie te realiseren.

Tips

- Zet een beweegteam op en zorg dat de vakleerkracht bewegingsonderwijs extra tijd heeft om kinderen met een motorische achterstand extra aanbod te bieden.
- Investeer in het netwerk om de school met kindtherapeuten, sportmakelaar, sportaanbieders et cetera, zodat je weet waar je kinderen naar kan verwijzen voor beweegaanbod en zorg.
- Zorg op studiedagen voor een evenwichtige verdeling tussen inhoudelijke onderwerpen (rekenen, taal en bewegen).

Tips

- De vakleerkracht bewegingsonderwijs en intern begeleider weten vanuit opleiding en achtergrond hoe zij dit belang kunnen overbrengen naar collega's, ouders en kinderen.
- Stimuleer en ondersteun de vakleerkracht bewegingsonderwijs in het opzetten van een beweegteam binnen de school, zodat meerdere personen het belang uitdragen.

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Vakleerkracht bewegingsonderwijs

Groepsleerkracht

Intern begeleider

Directie

Competenties: kennis, vaardigheden en attitude

Vakleerkrachten bewegingsonderwijs zijn opgeleid en bekwaam om de leerlijnen te vertalen naar les- en jaarplannen, ze zijn vaardig in het verzorgen van bewegingsonderwijs en hebben kennis over motorische ontwikkeling. Naast kennis en vaardigheden is echter ook attitude ten aanzien van bewegen van belang: welke motieven zijn leidend in de dagelijkse praktijk?

Om zicht te krijgen op persoonlijke motivaties van professionals is het nuttig om een analyse te maken van het onderwijsteam op kennis, vaardigheden en attitude. In de scans van de toolkit staan vragen die gaan over de attitude ten aanzien van bewegen.

Tips

- Borg de positie en kennis van de vakleerkracht bewegingsonderwijs in het team en geef het beweegteam tijd en mandaat binnen de organisatie.
- Wees open en nieuwsgierig naar de plannen van het beweegteam en de vakleerkracht bewegingsonderwijs.

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

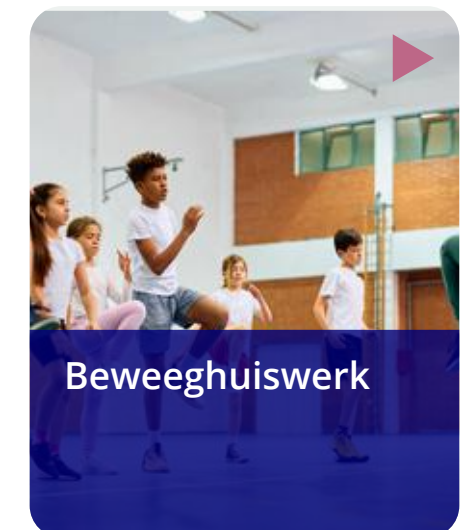
Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Zorgprofessionals

Paramedische zorgprofessionals, zoals kinderfysiotherapeuten, kinderoefentherapeuten en kinderergo-therapeuten, spelen een belangrijke rol in de samenwerking met school rond kinderen met motorische achterstanden. De kennis van de zorgprofessional op het gebied van de motorische ontwikkeling is een waardevolle aanvulling op de observaties van vakleerkrachten bewegingsonderwijs, groepsleerkrachten en intern begeleiders.

Deze toolkit richt zich op de samenwerking tussen de onderwijsprofessionals en ouders en kinderen. Hij biedt handvatten om het proces van samenwerking te verbeteren, inzicht te vergroten in elkaars kennis en vaardigheden, de communicatie tussen de betrokkenen te verbeteren en tools om met elkaar pedagogisch partnerschap in bewegen vorm te geven.

Communicatie met onderwijsprofessionals

Rolverdeling

Bij de ondersteuning van kinderen met motorische problemen op de basisschool zijn vakleerkracht bewegingsonderwijs, groepsleerkracht, intern begeleider en zorgprofessionals betrokken. Een heldere rolverdeling helpt bij samenwerking.

• Vakleerkracht bewegingsonderwijs

De vakleerkracht bewegingsonderwijs signaleert motorische achterstanden en bespreekt deze met de groepsleerkracht en intern begeleider. Samenwerking met zorgprofessionals is essentieel om kinderen optimaal te ondersteunen.

• Groepsleerkracht

De groepsleerkracht heeft een breed overzicht van de ontwikkeling van het kind en onderhoudt contact met ouders. Zij ondersteunen de vakleerkracht bewegingsonderwijs en intern begeleider bij het identificeren van kinderen die extra hulp nodig hebben en fungeren als schakel tussen school en gezin.

• Intern begeleider

De intern begeleider coördineert de zorg rondom het kind en is verantwoordelijk voor administratieve taken.

▶ Rolverdeling

▶ Uitdagingen en oplossingen

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

- Ook onderhoudt de intern begeleider contact met ouders en externe zorgprofessionals, wat belangrijk is voor een integrale aanpak.

- **Jeugdarts/jeugdverpleegkundige:**

De jeugdarts wordt geconsulteerd als een kind rood scoort bij de motoriektest. De jeugdarts heeft een dossier van het kind vanaf de geboorte en kan de ouders goed informeren en adviseren over een gezonde ontwikkeling van het kind. De jeugdverpleegkundige werkt samen met de jeugdarts.

- **Zorgprofessional: kinderfysiotherapeuten, kinderoefentherapeuten en kinderergotherapeuten**

De zorgprofessional is betrokken bij het

diagnosticeren en behandelen van kinderen met motorische achterstanden. Na signalering door de vakleerkracht bewegingsonderwijs en doorverwijzing door de intern begeleider voert de zorgprofessional onderzoeken uit om de motorische vaardigheden van het kind te evalueren. Op basis hiervan wordt een behandelplan gemaakt dat aansluit bij de behoeften van het kind. Regelmatige terugkoppeling aan de vakleerkracht bewegingsonderwijs, groepsleerkracht en intern begeleider over de voortgang is belangrijk voor een gezamenlijke benadering en het optimaliseren van de motorische ontwikkeling van het kind.

 Rolverdeling

 Uitdagingen en oplossingen

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Uitdagingen en oplossingen

In de samenwerking tussen verschillende professionals kunnen verschillen in werkschema's en locaties problemen opleveren. Dit kan leiden tot gebrekkige communicatie en coördinatie, wat goede ondersteuning van kinderen met motorische problemen in de weg staat.

Een andere uitdaging is onvoldoende kennis van elkaars expertise. De vakleerkracht bewegingsonderwijs en zorgprofessionals hebben vaak diepgaande kennis over motorische ontwikkeling, terwijl de groepsleerkracht en intern begeleider meer inzicht hebben in het leerproces en de zorgstructuren. Onvoldoende waardering en

kennis van elkaars expertise kan de samenwerking bemoeilijken.

Om deze uitdagingen op te lossen, is het belangrijk dat professionals elkaars expertise leren kennen en tijd en ruimte maken voor overleg. Daarnaast kan afstemmen van op welke manier en wanneer er gecommuniceerd wordt ondersteunend werken.

Door elkaars kennis en ervaring te waarderen en actief te delen, kunnen professionals effectiever samenwerken. Dit leidt tot een meer samenhangende aanpak die de ontwikkeling van het kind optimaal ondersteunt. (SAMBO, 2019)

 Rolverdeling

 Uitdagingen en oplossingen

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Interculturele communicatie met ouders

We leven in een multiculturele samenleving. Mensen met een andere culturele achtergrond hebben soms andere manieren van denken, doen en reageren. Juist in het onderwijs en in de zorg is het belangrijk om die verschillen te begrijpen en er rekening mee te houden. Dat helpt om een betere relatie op te bouwen en beter samen te werken met ouders.

- ▶ Wat is interculturele communicatie?
- ▶ Grondhouding
- ▶ Anderstaligheid en tolken

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Wat is interculturele communicatie?

Interculturele communicatie betekent dat mensen uit verschillende culturen met elkaar praten en elkaar proberen te begrijpen. Elke cultuur heeft eigen manieren om te communiceren. Dat gaat niet alleen over de taal, maar ook over lichaamstaal, beleefdheid en verwachtingen.

Wanneer mensen gewend zijn aan andere gewoontes en manieren van communiceren, kan het gebeuren dat ze elkaar niet goed begrijpen. Daarom is het belangrijk om je open te stellen voor andere manieren van denken en doen. Zo kunnen misverstanden worden voorkomen.

- ▶ **Wat is interculturele communicatie?**
- ▶ Grondhouding
- ▶ Anderstaligheid en tolken

Tools voor gespreksvoering

Twee belangrijke tools bij interculturele gespreksvoering zijn TOPOI (Hoffman, 2002) en Broaching (Day-Vines, 2007).

Het TOPOI-model gaat uit van een systeemtheoretische benadering met als kern: interculturele communicatie is interpersoonlijke communicatie. Het gaat om de interactie tussen unieke personen met eigen specifieke contexten.

TOPOI staat voor Taal, Ordening, Personen, Organisatie en Inzet. Het model geeft inzicht in de achtergronden van miscommunicatie. Wat gaat er niet goed en wat kun je daaraan doen? Meer informatie te vinden in de documentatie. De Broaching-methode richt zich concreet op het aansnijden van diversiteitsthema's tijdens een gesprek. Wanneer en op welke manier doe je dat? Ook gaat dit over het vinden van een

goed evenwicht tussen enerzijds culturele issues aankaarten en anderzijds fijngevoeligheid en openstaan voor nuances.

Kort gezegd gaat TOPOI over het "wat en waarom" en Broaching over het "hoe".

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Grondhouding

De juiste houding in interculturele communicatie is respect voor en interesse in de ander. Het is belangrijk dat je niet alleen vanuit je eigen gewoontes of regels kijkt, maar probeert te begrijpen hoe de ander denkt. Dit betekent dat je geduldig moet zijn, zonder te oordelen (sensitiviteit en respect).

Actief luisteren is heel belangrijk, zodat je kunt begrijpen wat de ander bedoelt. Zo kunnen ouders zich gehoord voelen, ook als ze uit een andere cultuur komen. Dit zorgt voor vertrouwen en een betere samenwerking.

Je taalgebruik aanpassen aan iemand die tegenover je zit is essentieel in de verbinding, het begrip en de relatie met de ander. Gebruik geen jargon of ingewikkelde termen, help de ander om je beter te begrijpen. Leg uit wat je bedoelt, maar gebruik daarbij ook ondersteuning zoals lichaamstaal, iets tekenen of iets samen doen.

- ▶ Wat is interculturele communicatie?
- ▶ **Grondhouding**
- ▶ Anderstaligheid en tolken

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Anderstaligheid en tolken

Het kan voor problemen of misverstanden zorgen als ouders de taal niet goed spreken. In zulke gevallen kan een tolk helpen. Een tolk zorgt ervoor dat beide partijen elkaar beter begrijpen. Let op: de tolk is een hulpmiddel. Het is belangrijk om direct tegen de ouders te blijven praten. Zo blijft de verbinding persoonlijk en voelen de ouders zich betrokken. Hierdoor kan de communicatie duidelijker en prettiger verlopen.

- ▶ Wat is interculturele communicatie?
- ▶ Grondhouding
- ▶ **Anderstaligheid en tolken**

Informeren en stimuleren rondom bewegen

Beweging is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen. Basisscholen en zorgprofessionals spelen een belangrijke rol in het stimuleren van ouders en kinderen om actief te zijn. Zorgprofessionals kunnen ouders informeren en begeleiden via gesprekken, maar ook bijvoorbeeld via een website of socialmedia-kanaal, met als doel een gezonde en actieve levensstijl te bevorderen.

- ▶ Visie van de basisschool over bewegen
- ▶ In gesprek met ouders over bewegen
- ▶ Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Visie van de basisschool over bewegen

Informatie over de visie op bewegen en het aanbod rondom bewegen van basisscholen kun je doorgaans op de websites of in de schoolgidsen vinden in secties zoals “Onderwijsvisie,” “Activiteiten,” of “Bewegingsonderwijs.”

De aandacht voor en visie op bewegen verschilt per school. Voor meer details en actueel aanbod van specifieke scholen kun je de websites bezoeken.

► Visie van de basisschool over bewegen

- ▶ In gesprek met ouders over bewegen
- ▶ Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

Pedagogisch partnerschap & toolkit

Onderwijsprofessionals

Zorgprofessionals

Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionalsInterculturele
communicatie met oudersInformer en stimuleren
rondom bewegenSociaaleconomische
positieGedragsverandering
van systeemBeweeg-
huiswerk

In gesprek met ouders over bewegen

Er zijn verschillende instellingen die zorgprofessionals ondersteunen in hun gesprekken met ouders over het bewegingsgedrag van kinderen. Belangrijke organisaties zijn het [Kenniscentrum Sport & Bewegen](#), het [Nederlands Centrum Jeugdgezondheid \(NCJ\)](#) en het [Nederlands Jeugdinstituut](#). Deze bieden een scala aan tools en middelen die gericht zijn op het bevorderen van een actieve levensstijl bij kinderen, denk bijvoorbeeld aan de argumentenkaartjes van Kenniscentrum Sport en Bewegen.

Zorgprofessionals hebben toegang tot informatieve richtlijnen en aanbevelingen rond

beweging voor kinderen, inclusief specifieke richtlijnen per leeftijdsgroep. Deze richtlijnen zijn te vinden op de website van het NCJ. Daar is eveneens informatie te vinden over motorische ontwikkeling en de rol van beweging in de ontwikkeling van kinderen. Een belangrijke bron is de [Beweegrichtlijnen toolkit](#) van het Kenniscentrum Sport en Bewegen, die zorgprofessionals praktische handvatten biedt om ouders te informeren.

Daarnaast organiseert het Kenniscentrum educatieve workshops en trainingen voor zorgprofessionals.

- ▶ Visie van de basisschool over bewegen
- ▶ **In gesprek met ouders over bewegen**
- ▶ Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Tijdens deze sessies leren zij over de voordelen van bewegen voor de gezondheid van kinderen en hoe ze ouders effectief kunnen informeren en motiveren om een actieve levensstijl te bevorderen. Een specifiek voorbeeld hiervan is de e-learning over motorische ontwikkeling, waarin beweegspelletjes en praatplaten worden aangeboden. Met deze trainingen verwerven zij relevante kennis, die zij vervolgens kunnen delen met ouders en hun kinderen voor meer impact.

Structuur in gesprekken met ouders

Om de gesprekken met ouders te structureren, kunnen zorgprofessionals gebruikmaken van gesprekskaarten. Deze kaarten bevatten handige vragen en gespreksonderwerpen die helpen bij het bespreken van de beweggewoonten

van kinderen. Een voorbeeld hiervan zijn de argumentenkaartjes van het Kenniscentrum Sport en Bewegen. Deze gesprekskaarten zijn nuttige hulpmiddelen voor zorgprofessionals om ouders te ondersteunen bij het maken van bewuste keuzes omtrent de fysieke activiteit van hun kinderen. Ook is er een e-learning beschikbaar over typen ouders en hoe hier als professional mee om te gaan (<https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/producten/e-learning-typen-ouders-in-gesprek-over-sport-en-bewegen/>).

Het Kenniscentrum biedt daarnaast toolkits voor ouders aan. Die bevatten praktische tips en materialen die zorgprofessionals kunnen delen met ouders om hen aan te moedigen actief te zijn met hun kinderen.

- ▶ Visie van de basisschool over bewegen
- ▶ **In gesprek met ouders over bewegen**
- ▶ Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Voorbeelden van deze toolkits zijn de whitepaper over motorische achterstand ([Whitepaper Bewegvriendelijke Omgeving - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)), Toolkit buitenspelen ([Creëer een onvergetelijke buitenspeelervaring op jouw BSO \(kenniscentrumsportenbewegen.nl\)](#)), en de toolbox Nut en Noodzaak ([Nut en Noodzaak - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)), die inzicht geven in het belang van beweging in de ontwikkeling van kinderen.

Digitale tools en samenwerking

Verder zijn er digitale platforms en apps beschikbaar waar zorgprofessionals informatie kunnen vinden en delen met ouders. Deze platforms en apps helpen ouders om de fysieke activiteit van hun kinderen te stimuleren en hun bewegingsactiviteiten te

volgen. Ze fungeren als waardevolle hulpmiddelen om het gesprek over beweging en gezondheid te vergemakkelijken. [Het Bewegend Leren platform - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)

Zorgprofessionals hebben bovendien toegang tot actuele onderzoeksgegevens en statistieken over kinderbeweging ([Cijfers over beweging | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)). Deze informatie kan hen helpen om ouders te informeren over trends en ontwikkelingen in de fysieke activiteit van kinderen. Het gebruik van gegevens en statistieken versterkt de argumentatie tijdens gesprekken met ouders en maakt het makkelijker om hen te motiveren tot actie.

- Visie van de basisschool over bewegen
- **In gesprek met ouders over bewegen**
- Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

De diverse instellingen moedigen samenwerking tussen zorgprofessionals en lokale sport- en beweegorganisaties aan. Deze samenwerking kan leiden tot gezamenlijke initiatieven die ouders en kinderen meer mogelijkheden bieden om te bewegen. Een voorbeeld hiervan is de campagne *“Samen voor het kind”* van het Nederlands Jeugdinstituut, die gericht is op het versterken van de samenwerking tussen verschillende partijen.

Voorlichting en educatie voor ouders

Tot slot zijn er informatieve brochures en flyers beschikbaar die gericht zijn op ouders. Zorgprofessionals kunnen deze materialen uitdelen tijdens consulten of evenementen om

ouders bewust te maken van het belang van beweging. Een overzicht van producten die gerelateerd zijn aan kinderen is beschikbaar op de website van het Kenniscentrum Sport en Bewegen, waar ouders en zorgprofessionals handige en informatieve materialen kunnen vinden.

Door gebruik te maken van deze tools en middelen kunnen zorgprofessionals effectiever in gesprek gaan met ouders over het belang van bewegen voor hun kinderen. Dit draagt bij aan het stimuleren van een actieve levensstijl, wat essentieel is voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen.

- ▶ Visie van de basisschool over bewegen
- ▶ **In gesprek met ouders over bewegen**
- ▶ Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

Richtlijnen en toolkits voor educatie van professionals en ouders

[Nederlands Centrum Jeugdgezondheid | Richtlijn: Motorische ontwikkeling \(2019\)](#)
[Beweegrichtlijnen toolkit - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Inspiratie voor de website van zorgprofessionals

Als zorgprofessional kun je op je website een link leggen tussen de zorgvragen waar kinderen mee komen en het belang van bewegen. Onderstaande tekst is een voorbeeld van hoe je dat kunt doen.

“Dagelijks bewegen is heel belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Het is goed voor hun lichamelijke en geestelijke gezondheid. Voldoende beweging is goed voor hun conditie. Ook krijgen ze er meer zelfvertrouwen en sociale vaardigheden door. Als ouders hun kinderen veel laten bewegen, hebben kinderen minder zorgproblemen. Zo leg je een sterke basis voor een gezonde toekomst”

“Vaak is er bij kinderen met [motorische achterstanden, sportblessures, *] een link naar onvoldoende beweging. Fysieke activiteit is belangrijk voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. Bewegen helpt niet alleen om fitter te worden, maar ook om zelfvertrouwen en sociale vaardigheden te verbeteren. Door kinderen aan te moedigen om actief te zijn, kunnen zorgproblemen verbeteren en wordt er een sterke basis gelegd voor een gezonde toekomst.”

*door de zorgprofessional aan te vullen

- ▶ Visie van de basisschool over bewegen
- ▶ In gesprek met ouders over bewegen
- ▶ **Inspiratie voor de website van zorgprofessionals**

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

- Er zijn allerlei mogelijkheden om informatie over bewegen op de website van de zorgprofessional te integreren.
- Het Kenniscentrum Sport en Bewegen heeft een informatief filmpje dat de Beweegrichtlijnen helder uitlegt. Dit filmpje biedt ouders inzicht in de aanbevolen hoeveelheid beweging voor kinderen en de voordelen hiervan voor hun ontwikkeling.
[De Beweegrichtlijnen \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=DeBeweegrichtlijnen)
- Het Kenniscentrum Sport en Bewegen biedt ook een infographic en afbeeldingen die op de website van de zorgprofessional kan worden toegevoegd, of waarnaar doorgelinkt kan worden.

- De zorgprofessional kan quotes delen op de website die gericht zijn op het inspireren van meer bewegen. Voorbeelden: “Actief spelen, gezond opgroeien!”, “Bewegen is leren, groeien en stralen!”, “Elke dag in beweging is een stap naar gezondheid!”
- De zorgprofessional kan inspiratie voor beweegactiviteiten delen in de vorm van beschreven oefeningen, foto’s en filmpjes. Inspiratie is bijvoorbeeld hier te vinden [Leuke eenvoudige beweegtips voor de allerjongsten – Allesoversport.nl](https://www.leukeeenvoudigebeweegtipsvoordeallerjongsten.nl)

- ▶ Visie van de basisschool over bewegen
- ▶ In gesprek met ouders over bewegen
- ▶ **Inspiratie voor de website van zorgprofessionals**

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

**Sociaaleconomische
positie**

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Sociaaleconomische positie

Door een goed begrip van de sociaaleconomische positie van kinderen en ouders kunnen zorgprofessionals hun communicatie, behandelplannen en interventies beter aan laten sluiten. Dit draagt niet alleen bij aan effectievere zorg, maar ook aan het verkleinen van gezondheidsverschillen binnen de samenleving. Het helpt zorgprofessionals om sociaaleconomische positie mee te nemen in hun benadering, waardoor ze niet alleen gezondheidsproblemen behandelen, maar ook de onderliggende oorzaken beter begrijpen en aanpakken.

De sociaaleconomische positie van kinderen en ouders bepaalt welke kansen zij hebben in onze samenleving. Het is belangrijk om je als zorgprofessional bewust te worden van het feit dat dit feit impact heeft op de mogelijkheden en kansen van kinderen.

Om bijvoorbeeld naar de praktijk van de kinderfysiotherapeut te komen, zal een kind met een ouder moeten reizen. Ze zullen een fiets, auto of het openbaar vervoer gebruiken. Die keuze hangt samen met de financiële mogelijkheden van deze ouder.

- ▶ Waarom is dit belangrijk?
- ▶ Invloed en uitwerking op het dagelijks leven
- ▶ Regelingen in Amsterdam

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

**Sociaaleconomische
positie**

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Niet alle keuzes zijn beïnvloedbaar en niet al het gedrag veranderbaar. Vaak zijn er redenen die in eerste instantie niet zichtbaar zijn van invloed op keuzes.

De sociaaleconomische positie van mensen verwijst naar hun plaats in de samenleving op basis van inkomen, opleiding en beroep. Deze positie bepaalt vaak hoe mensen leven en welke kansen ze krijgen ([SCP, 2024](#)).

Mensen met een hoge sociaaleconomische positie hebben een goedbetaalde baan, een hoog opleidingsniveau en meer toegang tot gezondheidszorg en andere voorzieningen. Ze wonen in betere wijken, hebben toegang tot

goede scholen en kunnen zich luxeproducten veroorloven. Deze groep mensen heeft een hoge mate van zekerheid en stabiliteit in hun leven.

Aan de andere kant zijn er mensen met een lagere sociaaleconomische positie. Zij hebben een lager inkomen, minder opleiding en minder toegang tot goede banen. Dit kan zorgen voor onzekerheid, bijvoorbeeld als het gaat om het betalen van rekeningen of het vinden van een vaste baan. Mensen in deze groep wonen vaak in buurten met minder voorzieningen en hebben minder toegang tot goede gezondheidszorg en onderwijs. Dit kan kansen in het leven beperken en leiden tot stress en gezondheidsproblemen.

- ▶ Waarom is dit belangrijk?
- ▶ Invloed en uitwerking op het dagelijks leven
- ▶ Regelingen in Amsterdam

Pedagogisch partnerschap & toolkit

Onderwijsprofessionals

Zorgprofessionals

Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Waarom is dit belangrijk?

De sociaaleconomische positie heeft grote invloed op het dagelijks leven van mensen. Het bepaalt niet alleen hoeveel geld ze verdienen, maar ook welke kansen ze hebben om zich te ontwikkelen en een stabiel leven op te bouwen. Daarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan het verbeteren van de kansen voor mensen met een lage sociaaleconomische positie.

Het is belangrijk om je bewust te worden van de positie van het ouder en het kind en daarmee te verifiëren welke factoren een invloed hebben op de relatie tussen zorgprofessional en kind in het plan en doel voor het bewegen.

Kies je er bijvoorbeeld voor om een kind te ontvangen op je praktijk, of kies je er bewust voor om op school te gaan behandelen, zodat ouders en kinderen geen extra reis hoeven te maken, en dus tijd en geld besparen? Veelal zijn de afspraken met zorgverleners na schooltijd. Ouders met een lage sociaaleconomische positie hebben vaak onregelmatig werk, moeten beiden werken of kunnen niet vrij nemen. De zorgprofessional dient rekening te houden met de mogelijkheden van kinderen en ouders in de keuzes die zij samen maken. Doe je dit zonder ouders te betrekken, dan heb je een grote kans dat het niet gaat lukken.

- ▶ **Waarom is dit belangrijk?**
- ▶ Invloed en uitwerking op het dagelijks leven
- ▶ Regelingen in Amsterdam

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

**Sociaaleconomische
positie**

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Invloed en uitwerking op het dagelijks leven

De sociaaleconomische positie (SEP) heeft invloed op verschillende aspecten van het leven. Ten eerste heeft zij impact op de gezondheid. Mensen met een lagere SEP hebben vaak meer gezondheidsproblemen door slechtere leefomstandigheden en minder toegang tot goede zorg. Ook op het gebied van onderwijs speelt SEP een rol: kinderen uit gezinnen met een lage SEP hebben vaak minder mogelijkheden om naar goede scholen te gaan, wat hun kansen op een succesvolle loopbaan kan beperken.

Daarnaast heeft de sociaaleconomische positie invloed op het sociale leven. Mensen met een lage SEP ervaren vaak meer stress door financiële zorgen en onzekerheid over werk of huisvesting. Dit kan leiden tot psychische problemen en een lager gevoel van welzijn. Bovendien zijn zij vaker afhankelijk van sociale voorzieningen en hulp van de overheid.

- ▶ Waarom is dit belangrijk?
- ▶ **Invloed en uitwerking op het dagelijks leven**
- ▶ Regelingen in Amsterdam

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informereren en stimuleren
rondom bewegen

**Sociaaleconomische
positie**

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Regelingen in Amsterdam

In Amsterdam zijn er verschillende regelingen om mensen met een lagere sociaaleconomische positie te ondersteunen. Deze regelingen zijn erop gericht om de kansen van deze groep te vergroten en hen te helpen om deel te nemen aan de maatschappij.

Voor het deelnemen aan sport en culturele activiteiten in Amsterdam is er natuurlijk het [Jeugdfonds Sport en Cultuur](#). Hier vind je alle informatie over sporten en ondersteuning en het aanvragen van regelingen.

Een ander belangrijk voorbeeld is de [Stadspas](#), een kortingspas voor mensen met een laag inkomen. Met deze pas kunnen Amsterdammers gebruikmaken van korting op sport, cultuur en andere activiteiten, waardoor zij actief kunnen blijven deelnemen aan het sociale.

Ook is er in Amsterdam een regeling voor [bijzondere bijstand](#). Mensen met een laag inkomen kunnen bijzondere bijstand aanvragen voor onverwachte, noodzakelijke kosten die zij zelf niet kunnen betalen, zoals medische kosten of schoolspullen voor hun kinderen.

- ▶ Waarom is dit belangrijk?
- ▶ Invloed en uitwerking op het dagelijks leven
- ▶ **Regelingen in Amsterdam**

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Amsterdam heeft in totaal 11 regelingen om kinderen en ouders te ondersteunen (<https://www.amsterdam.nl/werk-inkomen/hulp-bij-laag-inkomen/>)
Relevante bronnen die informatie bieden over dit onderwerp:

- **Amsterdam** - Sport en cultuur te duur, maar wil je kind graag op les? Wij betalen de club, sportkleding en de huur van een muziekinstrument. Zo kan ieder kind op dansles, muziekles, zwemles én sporten. [Jeugdfonds Sport en cultuur](#)
- **Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)** - Het SCP publiceert rapporten over sociale en economische trends in Nederland. Hun onderzoeken bevatten vaak gegevens over de sociaaleconomische positie van verschillende bevolkingsgroepen. Bron: [scp.nl](#)

- **Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)** - Het CBS levert statistieken over verschillende sociale en economische aspecten, waaronder inkomen, werkgelegenheid en onderwijs. Bron: [cbs.nl](#)
- **Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)** - De WHO behandelt wereldwijd de impact van sociaaleconomische factoren op gezondheid en welzijn. Zij beschrijven de relatie tussen armoede, sociale ongelijkheid en gezondheid. Bron: [who.int](#)

- ▶ Waarom is dit belangrijk?
- ▶ Invloed en uitwerking op het dagelijks leven
- ▶ **Regelingen in Amsterdam**

Communicatie met
onderwijsprofessionalsInterculturele
communicatie met oudersInformer en stimuleren
rondom bewegenSociaaleconomische
positie**Gedragsverandering
van systeem**Beweeg-
huiswerk

Gedragsverandering van systeem

Om een kind met een motorische achterstand te helpen in zijn ontwikkeling is gedragsverandering nodig. Daarbij is het belangrijk om te bedenken dat een kind onderdeel uitmaakt van een familiesysteem van ouders en eventuele broertjes en zusjes. Gedragsverandering kan helpen om de dynamiek in een gezin te verbeteren en problemen te voorkomen of op te lossen. Hierbij is het essentieel dat zowel ouders als kinderen betrokken zijn, omdat hun gedrag elkaar beïnvloedt.

De vakterm 'gedragsverandering' betekent dat iemand zijn of haar gedrag aanpast om gezonder, veiliger of positiever te leven (Nji, 2024). In gezinnen kan dit gaan om het veranderen van slechte gewoontes, zoals ongezond eten, weinig bewegen of moeizame communicatie. Verandering is vaak moeilijk omdat het tijd kost om oude patronen te doorbreken en nieuwe gewoontes aan te leren. Het is belangrijk dat ouders en kinderen samen werken aan deze veranderingen, omdat hun gedrag vaak met elkaar samenhangt.

- ▶ Effect van positieve verandering
- ▶ Voorbeelden van interventies

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Het veranderen van gewoontes met betrekking tot bewegen is vaak lastig omdat dan ook andere gewoontes moeten veranderen. Een kind op de fiets naar school laten gaan is lastig als het kind dit niet alleen kan, want dan zal de ouder bijvoorbeeld routines of werktijden in de ochtend moeten aanpassen. Lang niet alle ouders hebben hier de mogelijkheden toe. Gedragsverandering klinkt dus makkelijker dan het in werkelijkheid is.

Het is cruciaal dat er voorafgaand aan het proces een goede analyse plaatsvindt van de mogelijkheden en onmogelijkheden van ouders

en kinderen. Deze analyse gaat verder dan alleen de persoon en zijn motivatie om te veranderen; het is nodig om een analyse te maken van alle factoren die een rol spelen, zoals bijvoorbeeld de sociaaleconomische positie van de ouder.

- ▶ Effect van positieve verandering
- ▶ Voorbeelden van interventies

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Effect van positieve verandering

Een relatief kleine gedragsverandering kan grote positieve gevolgen hebben voor een gezin. Stel bijvoorbeeld dat ouders hun gedrag aanpassen door meer geduld en begrip te tonen, dan zullen de kinderen zich veiliger en geliefder voelen. Dit kan leiden tot minder conflicten en een betere sfeer thuis.

Kinderen leren ook van het voorbeeld dat ouders geven. Als ouders bijvoorbeeld meer gaan bewegen, leren kinderen deze gewoontes over te nemen. Daarnaast kan positieve gedragsverandering helpen om de communicatie te verbeteren. Dit zorgt voor een sterker en gezonder gezinsleven, waarin iedereen zich gezien, gehoord en gerespecteerd voelt.

 Effect van positieve verandering

 Voorbeelden van interventies

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Voorbeelden van interventies

Er zijn verschillende interventies die kunnen helpen bij het veranderen van gedrag binnen gezinnen.

Binnen het pedagogisch partnerschap met onderwijs- en zorgprofessionals, ouders en kinderen, waarbij de ontwikkeling van motoriek en bewegen centraal staat, is de [Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek](#) in de Amsterdamse context een begin. In deze route is helder vastgelegd wie welke rol heeft en wie waarvoor verantwoordelijk is. In de route zal de zorgprofessional een belangrijke aanvulling zijn wanneer het bewegen niet vanzelf verloopt. De samenwerking tussen

de vakleerkracht bewegingsonderwijs, intern begeleider, jeugdarts en de zorgprofessional moet zorgen voor een verbetering en zij besluiten samen op welke manier de verandering in het beweeggedrag gaat plaatsvinden. Vaak is de zorgcoördinator/ intern begeleider van de school hierin de centrale persoon.

Wanneer er bredere, complexere en vaak samenhangende factoren zijn die gedragsverandering in de weg staan, kan er een breder programma worden ingezet. Een bekend voorbeeld is [Triple P \(Positief Pedagogisch Programma\)](#).

▶ Effect van positieve verandering

▶ **Voorbeelden van interventies**

 Pedagogisch partnerschap & toolkit Onderwijsprofessionals **Zorgprofessionals** Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)Communicatie met
onderwijsprofessionalsInterculturele
communicatie met oudersInformer en stimuleren
rondom bewegenSociaaleconomische
positieGedragsverandering
van systeemBeweeg-
huiswerk

Dit programma ondersteunt ouders bij het ontwikkelen van positieve opvoedstrategieën, zoals het geven van duidelijke regels en het belonen van goed gedrag. Het doel is om stress te verminderen en kinderen te helpen opgroeien in een veilige en liefdevolle omgeving. Ook is er informatie over het Triple P (Positief Pedagogisch Programma) te vinden bij het [Nederlands Jeugdinstituut \(Nji\)](#), dat een uitgebreide beschrijving biedt van het programma, de doelen en de toepassing ervan in Nederland. Ook de officiële website van [Triple P Nederland](#) zelf is een bron voor informatie over hoe het programma wereldwijd wordt ingezet om ouders te ondersteunen bij positieve opvoedstrategieën.

Verder zijn er gezincoachingprogramma's. Daarin helpt een coach het gezin om problemen op te lossen door het aanleren van nieuwe manieren van communiceren en samenwerken. De focus ligt hierbij op het versterken van de band tussen ouders en kinderen.

 Effect van positieve verandering **Voorbeelden van interventies**

 Pedagogisch partnerschap & toolkit

 Onderwijsprofessionals

 Zorgprofessionals

 Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informer en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

Beweeghuiswerk

 Wat werkt bij huiswerk?

Beweeghuiswerk speelt een cruciale rol in de ontwikkeling van kinderen met een motorische achterstand. Door fysieke activiteit thuis leert het kind beter bewegen. Het is belangrijk dat ouders activiteit stimuleren. Dit bepaalt in belangrijke mate het succes van het beweeghuiswerk.

Communicatie met
onderwijsprofessionalsInterculturele
communicatie met oudersInformer en stimuleren
rondom bewegenSociaaleconomische
positieGedragsverandering
van systeemBeweeg-
huiswerk

Wat werkt bij huiswerk?

 Wat werkt bij huiswerk?

Uit onderzoek blijkt dat er een aantal succesfactoren zijn die beweeghuiswerk effectief maken. Ten eerste is het belangrijk dat ouders goed geïnformeerd zijn, zowel over het belang van bewegen (het waarom) als over hoe ze dit praktisch kunnen vormgeven met hun kind (het hoe).

Beweeghuiswerk is het meest effectief als het eenvoudige en haalbare activiteiten zijn. Ouders en kinderen moeten ze zonder veel middelen kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld in de buurt of in speeltuinen.

Als er weinig mogelijkheden zijn, kan het helpen om samenwerking te zoeken met scholen, buurtsportcoaches en lokale sportinitiatieven. Dit vergroot de mogelijkheden voor kinderen om buiten schooltijd actief te zijn.

Het is essentieel dat de activiteiten leuk en gevarieerd zijn, zodat kinderen spelenderwijs hun bewegingsvaardigheden ontwikkelen en gemotiveerd blijven.

Een veel genoemde uitdaging van ouders bij het uitvoeren van beweeghuiswerk is tijdgebrek door werk en gezinsverplichtingen.

Communicatie met
onderwijsprofessionals

Interculturele
communicatie met ouders

Informeren en stimuleren
rondom bewegen

Sociaaleconomische
positie

Gedragsverandering
van systeem

Beweeg-
huiswerk

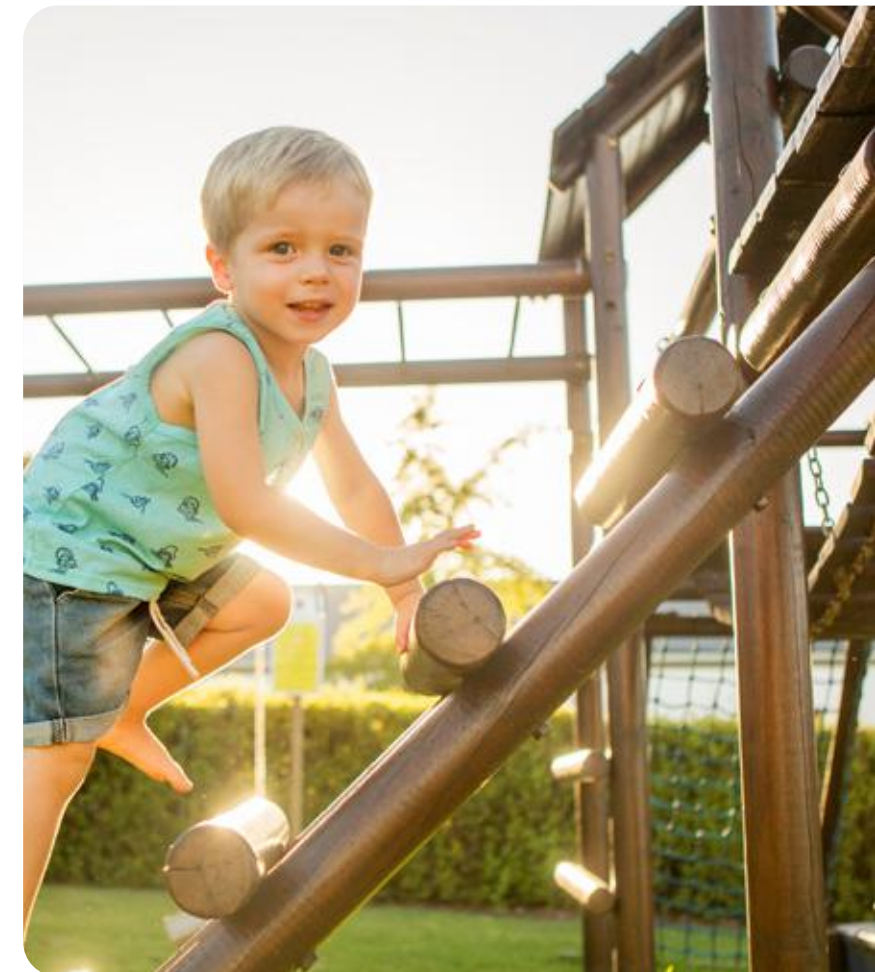
Daardoor is het lastig om beweegactiviteiten in de dagelijkse routine in te passen. Daarnaast kan een te kleine (woon)ruimte, een onveilige buurt of gebrek aan speelmateriaal beperkend zijn om met beweeghuiswerk aan de slag te gaan. Ook is er vaak onvoldoende kennis bij ouders over de hoeveelheid beweging die kinderen nodig hebben, waardoor het belang van dagelijkse fysieke activiteit wordt onderschat.

Om beweeghuiswerk effectief te maken, moeten zorgprofessionals ouders ondersteunen door hen van praktische middelen en kennis te voorzien, zodat beweegactiviteiten zowel haalbaar als leuk zijn voor het hele gezin. Hieronder staan twee

voorbeelden die je kan gebruiken om huiswerk samen te stellen en een beweegprogramma samen met ouders te maken.

1. A Guide to Engaging Parents in School Physical Education and Physical Activity: Resources and Examples. SHAPE America. Beschikbaar op: [Parents | Benefits of Physical Activity in Schools | Active Schools \(activeschoolsus.org\)](#)
2. Active Schools Guiding Framework. 2022. Beschikbaar op: [Parent_Guide.pdf \(active-schools-prod.s3.amazonaws.com\)](#)

 Wat werkt bij huiswerk?

Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

De Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM) is een structurele aanpak op school voor kinderen met een motorische achterstand. Ze krijgen ondersteuning die bij hen past, in de vorm van extra beweegaanbod bij een matige motorische achterstand en specifieke zorg bij een ernstige motorische achterstand.

Pedagogisch partnerschap & toolkit

Onderwijsprofessionals

Zorgprofessionals

Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek (OBM)

Introductie

Flowchart

De viervaardigheden test

Introductie

In de OBM werken verschillende onderwijs- en zorgprofessionals samen. Aan het begin van elk schooljaar neemt de vakleerkracht bewegingsonderwijs de 4S-test af (Van Gelder, 2017). Dit is een motoriektest die de motorische basisvaardigheden in kaart brengt. De resultaten worden gekoppeld aan een stoplichtmodel. Kinderen die groen scoren, hebben motorische vaardigheden die bij hun leeftijd passen. Kinderen die oranje scoren, hebben een matige motorische achterstand en kinderen die rood scoren een ernstige achterstand (van meer dan een jaar).

De vakleerkracht bespreekt de kinderen die oranje en rood scoren met de intern begeleider en checkt bij de groepsleerkracht of het kind last heeft van de motorische achterstand. Als het plaatje compleet is, dan worden kinderen of doorverwezen naar extra beweegaanbod (oranje) of naar specialistische zorg (rood). De ouders van deze kinderen worden op dit moment ook geïnformeerd en betrokken.

Voor kinderen met een rode score regelt de intern begeleider een afspraak met de jeugdarts die aan school verbonden is. De jeugdarts gaat na of de achterstand motorisch is of dat er een andere reden is, bijvoorbeeld een neurologische ziekte.

In het eerste geval wordt het kind doorverwezen naar een kinder(oefen)fysiotherapeut en in het tweede geval naar een kinderarts in het ziekenhuis.

Kinderen met een oranje score wordt een extra beweegmoment in de week aangeboden, in de vorm van Gym+ of Motorische Remedial Teaching (MRT). Beide activiteiten worden gegeven door een vakleerkracht bewegingsonderwijs verbonden aan de school of de gemeente.

Het is belangrijk dat er op school ook aandacht is voor de kinderen waarbij de score 'groen' is, het overgrote deel. De basis is twee keer per week 45 minuten bewegingsonderwijs en naschoolse sport. Het is aan te bevelen om daarnaast zo veel mogelijk het zitten te doorbreken gedurende de schooldag met beweegtussendoortjes.

Onderzoek heeft uitgewezen dat 'niets' extra's doen voor deze groep kinderen ervoor zorgt dat er na drie jaar bij 10% van de kinderen alsnog een achterstand optreedt. Voor de kinderen die rood scoren heeft 63% na drie jaar nog een oranje/rode score en van kinderen die oranje scoren heeft 40% na drie jaar een rode/oranje score (bron: SAMBO). Rond de meivakantie doen de kinderen met een achterstand een her-test om te kijken of het extra beweegaanbod en/of zorg heeft geleid tot verkleining van de achterstand.

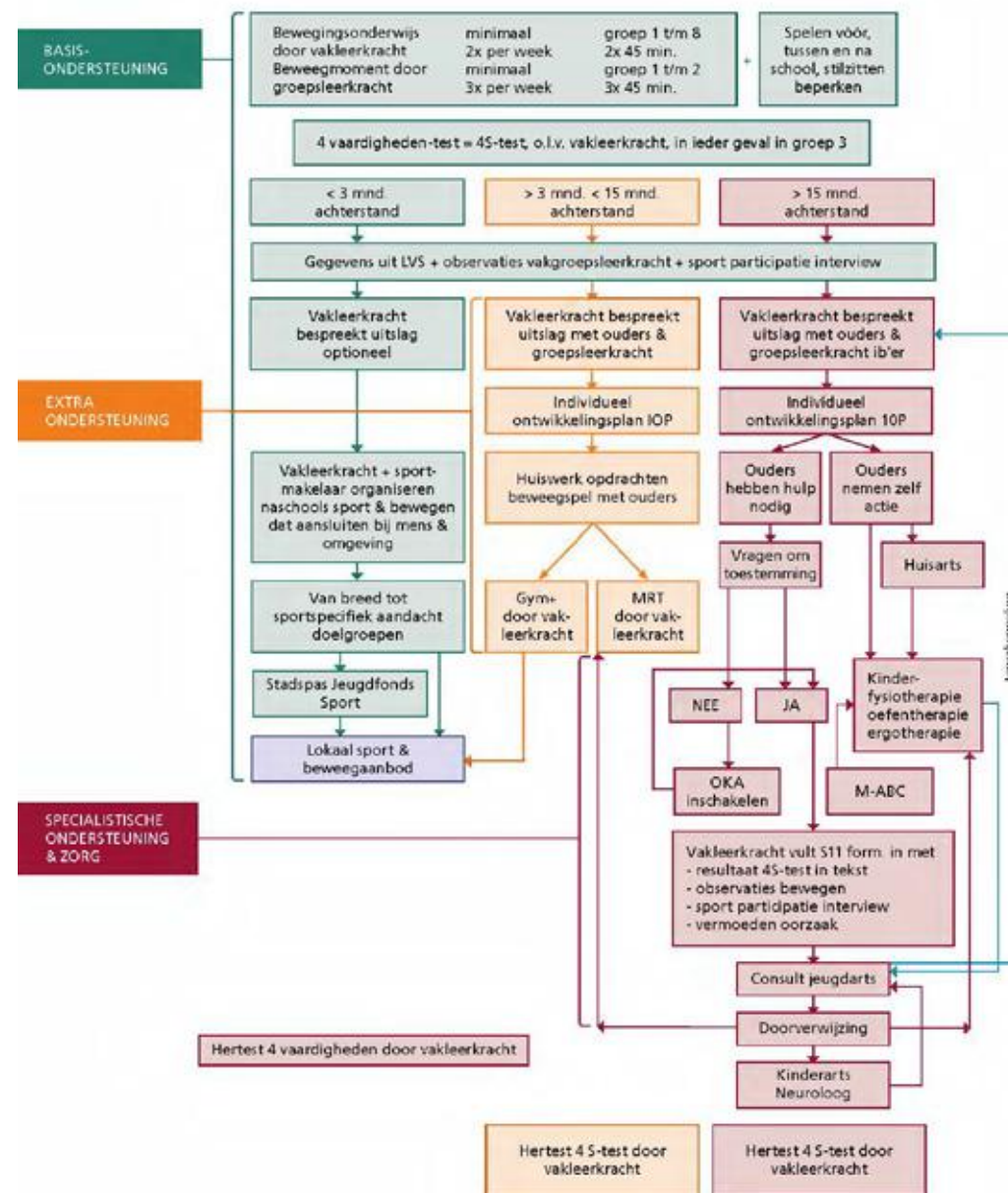

Flowchart

De flowchart is een visuele weergave van de stappen die nodig zijn om tot passend bewegingsonderwijs, beweegaanbod en zorg te komen voor een gezonde motorische ontwikkeling van kinderen. Voor het succesvol doorlopen van de OBM is het belangrijk dat alle betrokken professionals samenwerken.

Vak- en groepsleerkracht, de intern begeleider op school, maar ook andere zorgprofessionals die bij school betrokken zijn, zoals de jeugdarts en kinderfysiotherapeut.

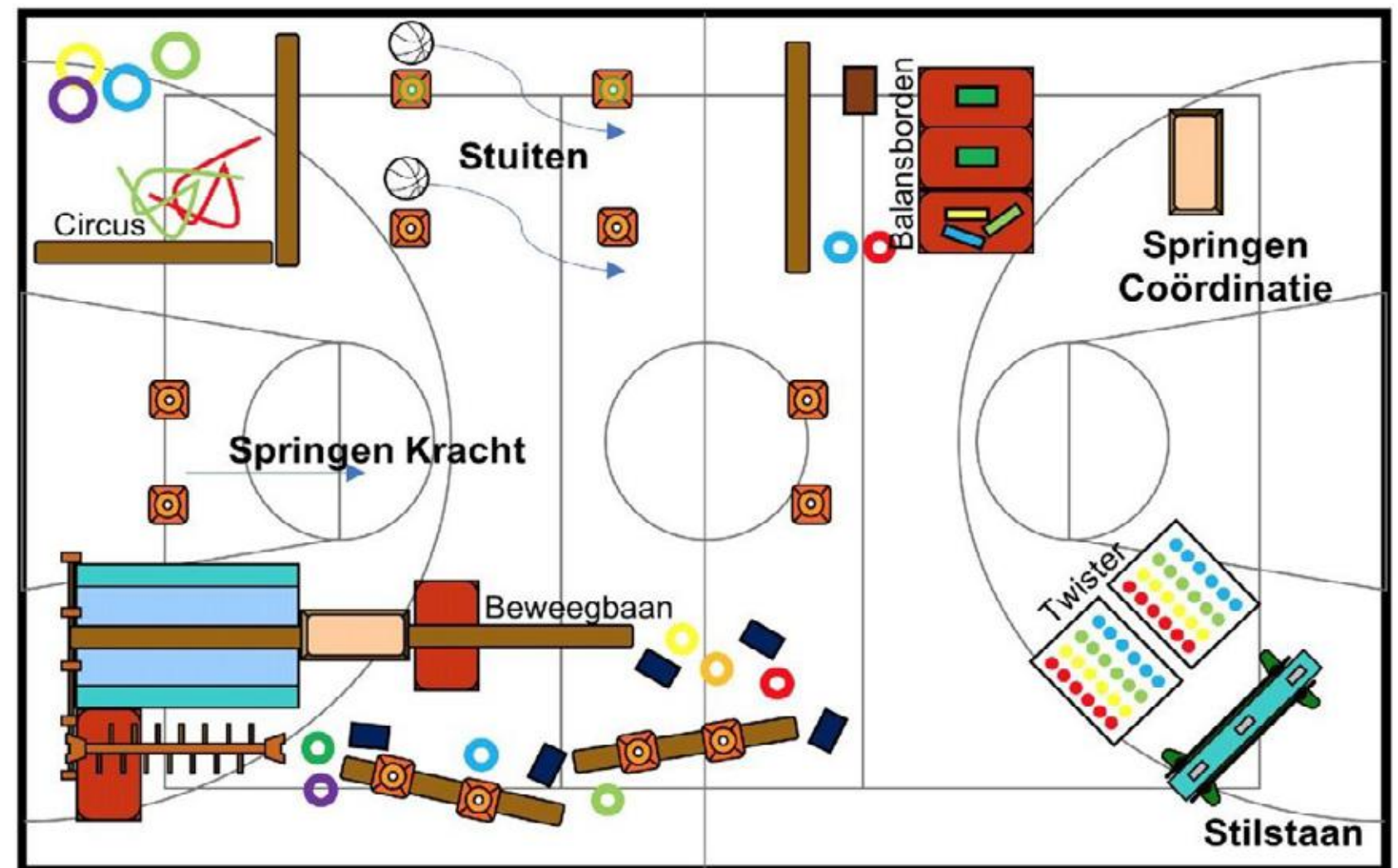
ONDERSTEUNINGSROUTE BEWEGEN & MOTORIEK PRIMAIR ONDERWIJS AMSTERDAM

De viervaardigheden test

De viervaardigheden test (4S-test) is een methode om de motorische ontwikkeling van basisschoolkinderen te beoordelen en eventuele achterstanden op te sporen. Deze test richt zich op vier hoofdaspecten: springen, balanceren, stuiten en oog-handcoördinatie. De prestatieniveaus zijn zo vastgesteld dat ongeveer 80% van de kinderen deze halen. De test wordt tijdens de gymles afgenomen in een veilige, positieve omgeving met bij elk onderdeel een gekoppelde activiteit waar de wachtende kinderen mee bezig kunnen. Het is van belang dat de sfeer in de gymzaal rustig blijft, zodat alle leerlingen gelijk beoordeeld kunnen worden.

Plaatje voor indeling gymzaal om het etalage effect tegen te gaan

Achtergrondinformatie

Over het project Partnerschap met ouders in de ontwikkeling van kinderen met een motorische achterstand (PePa):

In 2023 en 2024 heeft het lectoraat Bewegen in en om de school van de Hogeschool van Amsterdam een onderzoeksproject Partnerschap met ouders in de ontwikkeling van kinderen met een motorische achterstand (PEPA) uitgevoerd. Er is in kaart gebracht welke barrières en mogelijkheden er zijn voor professionals voor het ondersteunen van de samenwerking tussen onderwijs - en zorgprofessionals en ouders. In co-creatie is er een toolkit voor onderwijs en zorgprofessionals en ouders ontwikkeld en in de praktijk onderzocht.

De verschillende werkpakketten:

- Motivaties, overtuigingen en belemmeringen van ouders, onderwijs en zorgprofessionals.
- Toolkit voor onderwijs en zorgprofessionals – welke behoeften? Waar moet de toolkit aan voldoen?
- Wat hebben ouders nodig om hun kind meer te laten bewegen in de thuissituatie? Ook is kinderen gevraagd naar hun favoriete beweegactiviteiten.
- Actieplan Pedagogisch partnerschap op school.

Voor meer informatie over de resultaten van het onderzoek zie de [website van het lectoraat Bewegen in en om School](#).

Achtergrondinformatie

Meer lezen?

Toolkits voor betrekken van ouders:

[Family Engagement Toolkit \(wested.org\)](https://www.wested.org/)

[Toolkit Betrekken van ouders EducationLab \(education lab.nl\)](https://www.educationlab.nl/)

[Toolkit for Engaging Parents and Caregivers in Optimal Health Programming | The Exchange \(hhs.gov\)](https://www.hhs.gov/)

[Toolkit Nederlands Jeugdinstituut, Samen voor het kind.](https://www.nji.nl/)

[Wat werkt in partnerschap met ouders \(Nji, 2017\)](https://www.nji.nl/)

Informatie over bereiken van ouders

NRO, [https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/school en ouders als partners](https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/school-en-ouders-als-partners)

Nationaal programma Onderwijs (2022), <https://www.nponderwijs.nl/documenten/videos/2022/05/19/ouderbetrokkenheid> inclusief video

Nationaal programma Onderwijs (2022), <https://www.nponderwijs.nl/interventies/ouderbetrokkenheid> inclusief

praktijkaarten voor ouderbijeenkomsten

Pharos: [Stappenplan bereiken](https://www.pharos.nl/) van ouders

Pharos: [Checklist bereiken van ouders](https://www.pharos.nl/)

Gedragsverandering en opvoeden

Nederlands Jeugdinstituut (Nji):

[Gedragsverandering binnen gezinnen](https://www.nji.nl/)

[Triple P Positief Pedagogisch Programma](https://www.nji.nl/)

[Gezinscoaching en gezinsbegeleiding](https://www.nji.nl/)

Triple P Nederland: [Triple P Nederland](https://www.nji.nl/)

Educatief partnerschap

Emmelot Y. Educatief partnerschap realiseren [Internet].

Amsterdam: Kohnstamm Instituut; 2013. Available from:

<https://kohnstammstituut.nl/rapport/educatief-partnerschap-realiseren/>

Communicatie

Nederlands Jeugdinstituut (Nji)

www.nji.nl

E-learning gesprekken met ouders

[https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/producten/e-learning typen ouders in gesprek over sport en bewegen/](https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/producten/e-learning-typen-ouders-in-gesprek-over-sport-en-bewegen/)

Pharos – Expertisecentrum Gezondheidsverschillen

www.pharos.nl

Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS)

<https://www.kis.nl>

Rijksoverheid: Tolkvoorziening

[https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgeren/vraag en antwoord/wanneer heeft u recht op een tolk](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgeren/vraag-en-antwoord/wanneer-heeft-u-recht-op-een-tolk)

SLO – Nationaal expertisecentrum

leerplanontwikkeling. Communicatie met

anderstalige ouders [https://www.slo.nl/thema/meer/inclusief onderwijs/taalbeleid/anderstalige ouders/](https://www.slo.nl/thema/meer-inclusief-onderwijs/taalbeleid/anderstalige-ouders/)

Kennisclip Norma Day Vines: Strategies for Broaching Issues of Race, Ethnicity, and Culture <https://youtu.be/SdoVrYatDp0?feature=shared> (Engelstalig)

<https://youtu.be/SdoVrYatDp0?feature=shared> (Engelstalig)

Achtergrondinformatie

Anderstaligheid

Hieronder zijn enkele bronnen, links naar documentatie en instituten die je verder kunnen helpen bij het verdiepen in interculturele communicatie en de specifieke onderwerpen zoals grondhouding, anderstaligheid en het gebruik van tolken.

- Haans S. Interculturele gespreksvoering, het mag af en toe schuren bij de cliënt en de sociaal werker [Internet]. Zorg en Welzijn. 2024 Oct. Available from: <https://www.zorgwelzijn.nl/interculturele-gespreksvoering-het-mag-schuren-bij-de-client-en-de-sociaal-werker/>. Accessed 2024 Oct 10.
- Hoffman E. Interculturele gespreksvoering: theorie en praktijk van het topoi-model.
- Day-Vines NL, et al. Broaching the subjects of race, ethnicity, and culture during the counseling process. J Couns Dev. 2007;85:401-9.
- Day-Vines N. Strategies for broaching issues of race, ethnicity, and culture [Internet]. Available from: <https://youtu.be/SdoVrYatDp0?feature=shared>.

Instituten:

Pharos biedt veel informatie over interculturele communicatie in de zorg. Ze hebben onder andere richtlijnen voor het inzetten van tolken en hoe professionals het beste kunnen

communiceren met anderstalige ouders.

Pharos over interculturele communicatie

<https://www.pharos.nl/thema/interculturele-communicatie>

- Het Nji biedt handvatten voor professionals die met ouders uit diverse culturele achtergronden werken. Ze gaan in op het belang van interculturele communicatie en geven praktische tips voor het versterken van de samenwerking met ouders.

Nji: Werken met ouders uit andere culturen

<https://www.nji.nl/ouders/in-vormsamenwerken-met-ouders/werken-met-ouders-uit-verschillende-culturen>

- Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS) KIS doet onderzoek naar interculturele communicatie en geeft praktische tips en voorbeelden om professionals te ondersteunen bij het omgaan met diversiteit. Hun publicaties richten zich onder andere op effectieve communicatie met anderstalige ouders en het gebruik van tolken.

KIS: Interculturele communicatie en anderstaligheid: <https://www.kis.nl>

- Rijksoverheid – Tolkvoorzieningen

De Rijksoverheid geeft informatie over het inzetten van tolken in de zorg en het onderwijs. Dit is een nuttige bron voor het begrijpen van de regels en mogelijkheden rondom tolkgebruik

in Nederland.

Rijksoverheid: Tolkvoorziening

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgeren/vraag-en-antwoord/wanneer-heeft-u-recht-op-een-tolk>

- SLO – Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling
- Deze organisatie heeft ook informatie over communicatie met ouders en anderstaligheid binnen de context van het onderwijs. Ze geven onder andere adviezen over hoe je als professional omgaat met cultuurverschillen in communicatie met ouders.

Communicatie met anderstalige ouders

<https://www.slo.nl/thema/meer/inclusief-onderwijs/taalbeleid/anderstalige-ouders/>

Achtergrondinformatie

Buitenspelen

<https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/>
[https://www.platformbuitenspelenenbewegen.nl/wat is buitenspelen](https://www.platformbuitenspelenenbewegen.nl/wat-is-buitenspelen)

Toolkit buitenspelen ([Creëer een onvergetelijke buitenspeelervaring op jouw bso \(kenniscentrumsportenbewegen.nl\)](#))

Motorische ontwikkeling, bewegen en sport

Toolbox Nut en Noodzaak, belang van beweging in de ontwikkeling van kinderen. ([Nut en Noodzaak Kenniscentrum Sport en Bewegen](#))

Whitepaper over motorische achterstand ([Whitepaper Bewegvriendelijke Omgeving Kenniscentrum Sport en Bewegen](#))

Richtlijn Motorische ontwikkeling [Nederlands Centrum Jeugdgezondheid | Richtlijn: Motorische ontwikkeling \(2019\)](#)

Toolkit [Beweegrichtlijnen](#) Kenniscentrum Sport en Bewegen
[Leuke eenvoudige beweegtips voor de allerjongsten – Allesoversport.nl](#)

Sporten in Amsterdam

[Jeugdfonds Sport en cultuur](#)

Armoede

Amsterdamse regelingen om kinderen en ouders te ondersteunen in armoede ([https://www.amsterdam.nl/werk-inkomen/hulp bij laag inkomen/](https://www.amsterdam.nl/werk-inkomen/hulp-bij-laag-inkomen/))

Achtergrondinformatie

Bronnenlijst

- Active Schools Guiding Framework. Parent guide. 2022. Available from: <https://active-schools-prod.s3.amazonaws.com>
- Anderson KJ, Minke KM. Parent involvement in education: Toward an understanding of parents' decision making. *J Educ Res.* 2007;100(5):311–23.
- Campbell A, Lassiter J, Ertel M, Taliaferro AR, Walker ML, Brian AS. Exploring facilitators and barriers to physical activity for families of rural preschoolers participating in a motor skill program. *Children (Basel).* 2024;11(3):362.
- Clifford L, Tyler R, Knowles Z, Ashworth E, Boddy L, Foweather L, et al. Co-creation of a school-based motor competence and mental health intervention: Move well, feel good. *Children.* 2023;10(8):1403.
- Daamen W. Partnerschap met ouders, wat werkt? Nederlands Jeugdinstituut. 2017. Available from: https://www.nji.nl/uploads/2021-05/WatWerkt_Partnerschap-met-ouders.pdf
- Day-Vines NL, et al. Broaching the subjects of race, ethnicity, and culture during the counseling process. *J Couns Dev.* 2007;85:401–9.
- Day-Vines N. Strategies for broaching issues of race, ethnicity, and culture. Available from: <https://youtu.be/SdoVrYatDp0?feature=shared>
- Haans S. Interculturele gespreksvoering, het mag af en toe schuren bij de cliënt en de sociaal werker. 2024. Available from: <https://www.zorgwelzijn.nl/interculturele-gespreksvoering-het-mag-schuren-bij-de-client-en-de-sociaal-werker>. Accessed October 10, 2024.
- Hoffman E. Interculturele gespreksvoering, theorie en praktijk van het topoi model.
- Hoover-Dempsey KV, Walker JMT, Sandler HM, Whetsel D, Green CL, Wilkins AS, et al. Why do parents become involved? Research findings and implications. *Elem Sch J.* 2005;106(2):105–30.
- KIEM project SAMBO (Samenwerking Amsterdamse Motoriek Basisonderwijs). Factsheet SAMBO. 2017-2019. Available from: <https://hva.nl>
- Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS). Interculturele communicatie en anderstaligheid. Available from: <https://www.kis.nl>
- Lane C, Naylor PJ, Predy M, et al. Exploring a parent-focused physical literacy intervention for early childhood: A pragmatic controlled trial of the PLAYshop. *BMC Public Health.* 2022;22(1):659.
- Lusse MEA. School en thuis: succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden. Kenniscentrum Talentontwikkeling; 2019.
- Nationaal Programma Onderwijs. Ouderbetrokkenheid incl. video. 2022. Available from: <https://www.nponderwijs.nl/documenten/videos/2022/05/19/ouderbetrokkenheid>
- Nederlands Jeugdinstituut (NJI). Werken met ouders uit verschillende culturen. Available from: <https://www.nji.nl/ouders/in-vorm-samenwerken-met-ouders/werken-met-ouders-uit-verschillende-culturen>
- Parrish S, Lavis A, Potter CM, Ulijaszek S, Nowicka P, Eli K. How active can preschoolers be at home? Parents' and grandparents' perceptions of children's day-to-day activity, with implications for physical activity policy. *Soc Sci Med.* 2022;292:114557.
- Pharos. Interculturele communicatie. Available from: <https://www.pharos.nl/thema/interculturele-communicatie>
- Rijksoverheid. Tolkvoorziening. Available from: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgeren/vraag-en-antwoord/wanneer-heeft-u-recht-op-een-tolk>
- SHAPE America. A guide to engaging parents in school physical education and physical activity: Resources and examples. Available from: <https://www.activeschoolsus.org>
- SLO. Communicatie met anderstalige ouders. Available from: <https://www.slo.nl/thema/meer/inclusief-onderwijs/taalbeleid/anderstalige-ouders>
- Smith TE, Reinke WM, Herman KC, Huang F. Understanding family–school engagement across and within elementary and middle school contexts. *Sch Psychol.* 2019;34(4):363. <https://doi.org/10.1037/spq0000290>
- Zong B, Li L, Cui Y, Shi W. Effects of outdoor activity time, screen time, and family socioeconomic status on physical health of preschool children. *Front Public Health.* 2024;12:1434936.